

UNIVERSITAS

80 ÅR MED
TASSEN!

Norges største studentavis

Utgave 21 årgang 80

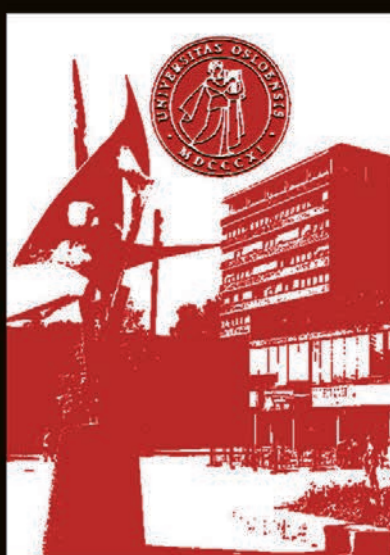
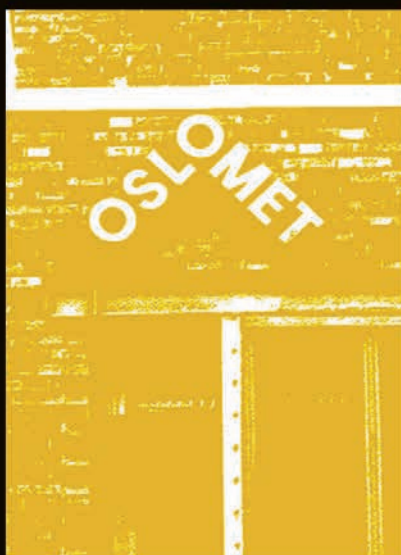
www.universitas.no

Torsdag 17. september 2026

EILEEN FUGELSNES

NY MINISTER FOR STUDENTENE

Nyhet s. 6–7

Nyhet s. 13

8 MÅNEDER, 5600
KRONER OG 96 SIDER FOR
Å KUNNE JOBBE I NORGE

OPPVASKMØTE MELLOM UD OG WAAGE

Nyhet s. 8

Nyhet s. 12

ANDERS DANIELSEN LIE:
– SKJØNNER IKKE AT DET GÅR
AN Å VÆRE STUDENT I OSLO

LEDER OG KOMMENTAR

UNIVERSITAS

Ansvarlig redaktør:	Ingemar Stirling Gundersen
stirlingingemar@gmail.com	901 70 672
Nyhetsredaktør:	Ella Jørgenvåg Svendsen
eljs@hotmail.no	941 27 058
Fotosjef:	Shilan Sari
Desksjef:	Emilie Sveinsson
Nettredaktør:	Emil Kvebæk Øvretveit
Uttegner:	Maria Mogens Bø
Uttegner:	Emilie Sveinsson
Uttegner:	Thea Ugland Engen
Uttegner:	Fabian F. Lenschow
Uttegner:	Emil Kvebæk Øvretveit
Deskjournalist:	Åsne Skeie
Korrektursjef:	Mia Huse
Daglig leder:	Maryam Amini
Besøksadresse:	Moltke Moes vei 33
Post:	Boks 3 Blindern, 0313 Oslo
Epost:	universitas@universitas.no
Nettside:	www.universitas.no

Come on Eileen!

Ingemar Stirling Gundersen,
Ansvarlig redaktør

Forrige torsdag tikket det inn et pushvarsel til alle ivrige nyhetslesere. NRK erfarte at det skulle forekomme omrokninger i regjeringen. Mange forventet at Stoltenberg-maniaen skulle avta, og at den tidligere statsministeren skulle tre ut av regjeringen. I stedet var det studentenes representant i regjeringen som takket for seg: Sigrun Aasland gikk av som forsknings- og høyere utdanningsminister. Beskjeden kom mis-tenkelig kjapt etter at blant annet Morgenbladet og Universitas dekket kontroversen rundt IT-systemene på høyere utdanningsinstitusjoner. Men grunnen var nok en annen, nemlig at Aasland overtok den prestisjetunge stillingen som klima- og miljøminister. Saken er uansett at Aasland ikke lenger skal være vår representant i Støre-regjeringen. Hvordan vil ettermålet hennes se ut? Selv om hun gjennom halvannet år som minister alltid har vært motvillig til å møte oss i Uni-

versitas, og all korrespondanse har skjedd på mail eller over telefon, skal jeg legge bitterheten til side. Aasland har vært den beste forsknings- og høyere utdanningsministeren Støre-regjeringen har hatt. Hun ble ikke erklært persona non grata som Ola Borten Moe (Sp), basert på direkte fiendtlig politikk mot studentene. Hun jukset ikke på masteroppgaven sin som Sandra Borch (Sp). Hun gjorde seg også

velvilje til å prioritere studentene. Men også av altfor lite tiltak og altfor mye utredning til at det har hjulpet studentenes stadig trangere økonomi. Studiestøtten er ikke knyttet til 1,5 G enda, studenter sliter økonomisk, og ikke alle får studentbolig. Studenter som gruppe fortsetter å være nedprioritert, og de fleste hjelpsomme tiltak skal kun utredes, diskuteres og debatteres. Forutenom innføring av et risikabelt IT-system som overstyrer UiO. Nå har det kommet en ny minister, og Aaslands etterfølger Eileen Fugelsnes virker som en svært kvalifisert minister. Hun har doktorgrad og bakgrunn som både førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI og statssekretær i Kunnskapsdepartementet. Vi håper at du vil ta studentene på alvor, og vær så snill: Få på plass flere studieboliger, dropp Felles IAM og knytt studiestøtten til 1,5 G.

De fleste hjelpsomme tiltak skal kun utredes, diskuteres og debatteres

noe mer bemerket enn Oddmund Hoel (Sp) som ingen visste hvem var før han ble med Senterpartiet ut av regjering med halen mellom beina. Hun knyttet studiestøtten til G, men leverte ikke ytterligere tiltak for den påfølgende prisveksten i norsk økonomi. Aaslands periode har vært preget av noe mer

Arkivaren av Åsne Skeie

Arkivaren

Fagre nye verden

Nok en gang kneler vi ved menneskethetens alter. Forrige uke sa tidligere forsker i Anthropoc, Jacob Coxon, at kunstig intelligens (KI) kan utrydde sivilisasjonen innen 2030. I Universitas har vi tradisjonelt vært reaksjonære med svingende hell. Første gang avisa omtalte KI var i 2011, da det ble uttalt at robotene «kan bli så gode at flere og flere foretrekker dem fremfor levende mennesker». Da vil menneskene dø ut og hvem står igjen da? Det er robotene. Det har ikke vært noen krig. De har overtatt fordi de var bedre enn oss». Er optimismen bibeholdt 15 år senere? Muligens. Storslåtte protester ses i hvert fall ikke. Robotene er vel bedre enn oss, da.

Universitas, 02.02.2011

Fagre nye verden II

Reaksjonære eller ei, litt motstand har vi da vist. I 2004 begynte Universitetet i Oslo (UiO) å legge forelesninger ut i powerpoint-format, og studentenes oppgaver ble forventet skrevet i Word. «Skal Microsoft eie studentenes data?», ble det spurt. «Universitetet bruker Microsoft-programmer fordi hele resten av verden gjør det, sa daværende underdirektør i Universitetets senter for informasjonsteknologi. I dag er UiOs digitale infrastruktur fullstendig bundet opp til Microsoft. I tillegg skal universitetet nå ta i bruk det amerikanske selskapet Amazon Web Services til å håndtere studentenes personopplysninger. Siden USA allerede eier hele verdens personopplysninger, må det vel være greit.

Universitas, 10.03.2004

- Universitas er en avis for og av studenter for lærestedene tilknyttet Studentsamskipnaden SiO.
- Universitas arbeider etter Vier varsom-plukens regler for god pressesikk.
- Universitas støttes av Velferdstinget, som står uten redaksjonelt ansvar.

ILLUSTRASJON: ØIVIND HOVLAND

Jeg hater den frie pressen

Jeg trodde pressen skulle hjelpe meg med å forstå verden. I stedet hjelper den meg med å stille inn siktet på hvem jeg skal hate.

Media

August Søreide, journalist i Universitas

Da jeg en fin augustkveld kom hjem etter å ha tatt et par øl med noen kompis, fant jeg min vanligvis svært sindige og glade romkamerat skjelle ut TV-en. Han så på Steinar Suvatne sin debut som programleder i Debatten. I vårt vennskap er det som regel jeg som brøler til skjermen, men nå var rollene snudd.

I debatten deltok AUF-leder Gaute Skjervø. Han måtte forsvare det ganske beskjedne standpunktet om at enorme mengder hat og dødstrusler på internett kanskje ikke er optimalt. Fyren som overlevde masedrapet på Utøya, måtte praktisk talt ned på knærne og be redaktør Hans Rustad om å love at Document skulle skjerpe seg. Det samme mediehuset lar knapt Skjervø gå på rød mann uten at det blir ramaskrik. Rustad nektet, og Suvatne mistet all kontroll derfra. Plutselig var det en debatt om høyresiden mot venstresiden, med krangel om statlig

overtredelse, woke og ufølsomhet.

Tanken som traff meg, var at man glemmer allmenn folkeskikk med én gang ordet politikk er en del av samtalen. Dette skjer ikke i et vakuum. Media presser på oss skil-

lelinjer for å dra oss inn og gjør at vi fokuserer på fullstendig feil ting. Det blir en lagsport mellom høyre- og venstresiden. Et eller annet sted hadde jeg mistet fokus, og

pressens algoritmer hadde informert meg om hvem jeg skulle heie på.

For eksempel da Fremskrittspartiets Ungdoms (FpU) leder Lars Barstad Løvold gikk av etter upassende meldinger til en 17-åring, gnidde jeg meg i hendene i skadefryd. Så avsluttet FpU etterforskningen, og plutselig satt Løvold på Debatten og diskuterte saken med en nå 18 år gammel Ingeborg. Jeg hadde lyst til å hoppe ut av vinduet. Document dekket ikke saken i det hele tatt. Subjekt forsvarte Løvold på spalteplass, kritiserte TV2s journalistikk og insinuerte en kanselleringskultur. Det er vanskelig å ikke mistenke at det er fordi konflikt selger. Det fikk meg til å lure: Hva om det var Skjervø som hadde gjort dette og ikke Løvold?

flekteres også i min hverdag. Når Liverpool slipper inn mål, blir jeg forbannet. Når Liverpool scorer, blir jeg sinnssykt fornøyd. Det er ganske enkelt. Jeg innså at jeg hadde mistet kontrollen over situasjonen. Jeg var plutselig ikke sint på Løvold for å være upassende. Nå var jeg heller forbannet på medier med tendenser mot høyresiden.

Jeg er på ingen måte for å sensurere stemmer som går imot narrativet. Demokratiet står sterkere når etablerte meninger blir utfordret, også når kritikken er ekstrem. Om man ikke kan stå for noe i møte med noe absurd, står man ikke for det i det hele tatt. Det problematiske er heller at pressen, som den fjerde statsmakt, har gitt opp sitt aller viktigste oppdrag: å informere befolkningen om det som skjer i samfunnet på en nyansert måte. Det drar ikke klikk, og uten klikk drar det ingen penger. Pressen har blitt et fritt marked, og jeg er den idiotiske kunden.

Kanskje jeg er problemet og misforstår hva den frie pressen skal gjøre. Jeg trodde ikke pressen skulle fortelle meg hvem jeg skulle hate eller sørge for at alle konflikter får to like store sider. Den skulle gi meg nok informasjon til at jeg kan finne ut hva jeg faktisk mener selv. Det er vanskeligere å selge enn noensinne, men det er nettopp derfor vi trenger den. Den frie pressen er fantastisk fordi den lar alle snakke. Problemet oppstår når det heller lønner seg å rope.

Pressen har blitt et fritt marked, og jeg er den idiotiske kunden

Det er tross alt langt enklere å få folk til å klikke på «SE HVORDAN DENNE SIDEN REAGERER» enn på en nøktern gjennomgang av hva som faktisk skjedde. Dette re-

Nyhetsredaktør: **Ella Jørgenvåg Svendsen**
eljs@hotmail.no 941 27 058

NYHET

ShOTs, ShOTs, ShOTs!

SHoT-undersøkelsen kom denne uken, og er journalistisk... litt kjedelig? Studentene har det bittelitt bedre, er forsiktig optimistiske og har høyeste livskvalitet på 16 år. Betyr ikke at vi er i mål!!! sier NSO-leder Eva Franko Aas. Vi i Universitas er ikke fornøyd med mindre studentene er kjempefornøyde eller kjempemisfornøyde. Tilfredshet er vanskelig for journalistikken.

Studiekonsulent May Grete Jørgensen Hass ved UiT Norges arktiske universitet mener oppstartsuken er det viktigste for trivsel. Jeg er enig. Når kommer jagershot-undersøkelsen?

Pingu

PISA-UNDERSØKELSEN:

Mener universitetet må ta leseutfordringene på alvor

Pisa-undersøkelsen 2025 viser at norske elevers lese- og realfagsferdigheter har gått kraftig ned de ti siste årene. Forskere peker på flere negative konsekvenser.

Pisa

Tekst Emi Pæz Rokseth
Foto Yasser Majidi og Jesper Solomon

– Vi synes resultatene er svært bekymringsfulle.

Det sier Andreas Pettersen, som er tilknyttet Pisa-prosjektet og forsker på læring og undervisning i matematikk ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo (UiO).

Pisa-testen måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag, etter endt grunnskole. OECD-gjennomsnittet viser en tilbakegang i matte og lesing siden forrige test i 2022. Norge er blant de landene med størst tilbakegang. Over en tiårsperiode har norske elevers ferdigheter gått betydelig ned på alle de tre fagområdene. I dag er 41 prosent av guttene lavtpresterende i lesing.

Konsekvensene av dette kan nå universitetene.

Andelen lavtpresterende elever doblet Pettersen er særlig bekymret for at andelen elever som havner under grensa for den kompetansen man trenger for videre utdanning og arbeidsliv, øker såpass mye.

– Det er nå snakk om 38 prosent av elevene i matematikk og 34 prosent i lesing. Det er en dobling siden 2015.

Disse elevene sliter for eksempel med å lese lengre og mer komplekse tekster og å regne med brøk og prosent. I tillegg til at det er flere elever som presenterer svakt, gjør også de høytprestende elevene det dårligere enn før. Pettersen forteller at man ser en forskyvning mot lavere nivåer over hele spekteret.

– Jeg tror man kan forvente at det er flere elever som vil få utfordringer med høyere utdanning.

NEDGANG: Flere slår alarm om Norges svakere PISA-tall

ARKIVFOTO: AURORA YTREBERG MELØE

Ikke et isolert skoleproblem

– I de fleste fag, men også i de fleste yrker vil man være avhengig av å kunne lese en lengre tekst og fordype deg i den. De elevene som skårer på de laveste nivåene i Pisa, vil ha problemer med å klare det, sier leseforsker Marte Blikstad-Balas.

Hun er bekymret for elevenes evne til videre utdanning.

– Er det naivt å tro at lesegapet tas igjen

Det er opplagt at løgner får større plass hvis folk ikke er trent til å tolke tall

Ingrid Kristine Glad, professor på Matematisk institutt ved UiO

i løpet av videregående?

– Ja, det er det nok.

Hun mener at svake leseferdigheter derfor ikke kan sees på som et isolert skoleproblem. Selv merker hun at studentene leser mindre og dårligere enn før. Hun sier det skal mindre til før man synes en

tekst er for lang.

– Hvis jeg spurte studentene for ti år siden om de hadde lest det som var satt opp til timen, svarte alle ja. I dag hender det at ingen har lest. Det er en stor endring.

Pettersen peker på økt digitalisering som én av faktorene som kan ha påvirket elevenes leseferdigheter negativt. Blikstad-Balas mener dette også rammer studentene. Hun mener at mange av de som er studenter i dag, har lest veldig mye på skjerm.

– Den lesingen vi gjør på skjerm er rask og overfladisk. Det er en form for skumlesing med mange distraksjoner. Det er en helt annen lesekompetanse som trengs for å lese pensum, sier hun.

Velkommen til høyere utdanning

Blikstad-Balas mener universitetene må ta studentenes leseutfordringer på alvor og at de må bruke mer tid, særlig tidlig i studieløpet, på å løfte lesekompetansen.

DEMOKRATISK EVNE: Ingrid Kristine Glad ved Matematisk institutt ser på matte som en grunnleggende demokratisk ferdighet.

Framleis ikkje boikott

Fleire universitet i Europa kutta ikkje forskningssamarbeid med israelske aktørar sjølv om dei varsla ein stopp, melder Khor-no. I 2024 åttvara Den internasjonale domstolen (ICJ) om fare for folkemord. Då annonserte fleire universitet at dei skulle kutte

banda med israelske aktørar. Kartlegginga, som er gjort av Investigate Europe og Reporters United, avslørar at 34 av desse universiteta, i blant anna i Spania, Nederland, Italia og Belgia, deltek i 38 nye samarbeid med israelske aktørar som har band til forsvarssektoren eller produserer teknologi med militær bruk.

potetskrella

Dikt og dickpics

I løpet av de siste ukene har det dukket opp flere plakater og en bok med den flotte komboen dikt og dickpics rundt om i Oslo. En dansk rapper vi vil holde anonym, står bak det som må være reklame for

et eller annet? Oppmerksomhetsbaiting bør helst gå ubemerket hen, men det er vanskelig når man får en dansk penis i ansiktet på Grünerløkka. Skam er ekstremt 2000 and late, og dette er slik man skaper et navn for seg i the big 2026.

Pingu

UNIVERSITETSPROBLEM: Leseforsker Marte Blikstad-Balas er redd leseutfordringer på skolen kan forplante seg til universitetet.

– Vi må vurdere om det fortsatt er viktig at studentene kan lese lange tekster. Hvis svaret er ja, og det mener jeg det er, må vi spørre om de lærer det i tilstrekkelig grad nå. Vi kan ikke bare fortsette å si: «Velkommen til høyere utdanning. Her er pensumlista. Du skal lese alt.»

– Hvordan skal universitetet klare å kompensere for studenter med lavere leseferdigheter, uten at det tar ressurser fra det universitetet egentlig skal drive med?

– Det er kjempekrevenende. Vi må sørge for at den utdanningen vi tilbyr er noe studentene faktisk klarer å mestre. Samtidig kan vi ikke bruke tid på å ta opp igjen videregående utdanning. Det er ikke universitetets jobb.

Hun sier universitetet står i et vanskelig dilemma mellom å opprettholde faglige krav, og møte studentene der de er. Hun mener det ikke kan være en løsning å bare senke lesekravene.

– Jeg er redd for at man gjør det samme som man har gjort i sko-

len, at man forventer mindre og mindre lesing. Da går man glipp av det man faktisk kan lære av å lese en lang og vanskelig tekst.

Svaret ligger i lærerutdanninga

Det er fremtidens lærere som kommer til å møte de økte lese- og regneutfordringene først i klasserom-

– De som går lærerutdanning trenger å lære mer om hvordan man hjelper elever med lesing.

Hun kan ikke si noe om hvilke konkrete anbefalinger de vil gi, men mener at det er viktig å prioritere lesing og det å utdanne gode leselærere, også utenfor norskfaget. Samtidig er hun bekymret for

Med mindre det skjer noe drastisk på videregående, er det allerede mange studievalg som er utelukka for disse elevene

Marte Blikstad-Balas, leseforsker og leder for regjeringens lesekommisjon

met. Som leder for regjeringens lesekommisjon har Blikstad-Balas fått i oppgave å gi anbefalinger til hvordan lærerutdanningene kan forberede studentene sine på disse utfordringene.

at også lærerstudentene leser mindre enn før.

– Vi kan jo ikke si hva lærerne skal gjøre på fritiden, men det er klart at hvis du er en god leser selv, blir det lettere å lære andre å bli

BEKYMRET: Andreas Pettersen har forsket på norske Pisa-resultater over tid. Han tror flere vil slite med høyere utdanning.

gode lesere.

– Man må kunne lese en graf!

Også elevenes realfagsferdigheter kommer dårlig ut i Pisa-resultatene. Professor på Matematisk institutt Ingerid Kristine Glad sier de i mange år har merket at studentene har lavere kompetanse enn før. Hun trekker særlig fram evne til utholdenhet, problemløsning og logisk tenkning.

Samtidig peker hun på at det nok ikke er realfagsstudentene det står verst til med.

– Jeg er mer bekymret for samfunnet generelt. Det er blitt helt akseptabelt å si ting som «å nei, jeg har ikke mattehode» eller «det er ingen i vår familie som kan det». Men det er ingen som sier «det er ingen i vår familie som kan lese».

Både hun og Pettersen trekker fram matte som en viktig demokratisk ferdighet.

– Det er en måte å trene opp en evne til kritisk tenkning, lange resonnementer og mental utholdenhet, sier Glad.

Pettersen mener at man må ha grunnleggende ferdigheter i realfag for å kunne ta kritisk stilling til utfordringer som klimakrise og kunstig intelligens. Glad hevder dette også er viktig i møte med desinformasjon.

– Det er helt opplagt at løgner får større plass hvis folk ikke er trent til å tolke tall. I alle forskningsartikler, i hvert fall der det er noe empiri, må man kunne tolke tall. Man må kunne statistikk, og man må kunne lese en graf, konstaterer Glad.

Utdanning kan bli mer segregert

Blikstad-Balas er redd for de sosiale konsekvensene av svake grunnferdigheter i skolen. Pisa-testen viser at sosioøkonomisk bakgrunn har mindre å si i Norge enn i andre land. Likevel vet vi at barna som vokser opp med høyt utdannede foreldre får mer lesehjelp, sier hun.

– Vi har grunn til å tro at de som blir gode lesere, er barn av gode lesere.

Når skolen ikke greier å sikre alle grunnleggende ferdigheter i lesing, kan utgangspunktet man har hjemmefra få mer å si, mener hun.

Pisa-resultatene viser også at avstanden mellom de svake og de flinke elevene vokser.

– Er dette spennet problematisk i seg selv?

– Det er veldig problematisk. Hvis man ikke greier å gjøre noe med det, vil høyere utdanning bli mer segregert. Alle elever som går i norsk skole skal få det de trenger for å klare seg videre, enten man har lyst til å gå inn i et praktisk yrke eller bli stipendiat.

– Det handler om at alle skal ha en reell mulighet til å velge hva de vil gjøre i livet sitt. Hvis du har så lave leseferdigheter som 41 prosent av guttene i PISA har nå, er det ikke et reelt valg, sier hun og avslutter:

– Med mindre det skjer noe drastisk på videregående, er det allerede mange studievalg som er utelukket for disse elevene.

BELEST: Ny utdanningsminister Eileen Fugelsnes er positiv til et opptakssystem som vurderer noe annet enn karakterer.

Møt din nye minister

To mastergrader, en cand.mag og en doktorgrad. Nybakt utdanningsminister Eileen Fugelsnes har absolutt en CV verdig sin nye ministerpost. Det gjenstår bare å se om hun har det som skal til for å gjøre jobben.

Ny statsråd

Tekst Mia Rosenlund Nygård og Anders Nyeggen
Foto Kristian Horpestad

Mandag rådde forvirring på Øvre Blindern. Samtlige studenter Universitas snakket med, hadde enda ikke fått med seg at det var første arbeidsuke for landets nye forsknings- og høyere utdanningsminister Eileen Fugelsnes.

Siden hun er den femte statsråden på fem år, lurte vi på hva som skiller henne fra forgjengerne. Frem til nå har hun vært førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI og statssekretær under den avtroppede ministeren. Universitas ankommer Kunnskapsdepartementet (KD) og får raskt vite at vi er det første intervjuet Fugelsnes gir som statsråd.

– Jeg elsker jo egentlig å forelese. Så det satt langt inne å si opp stillingen på BI.

Endringsvilje

Med to mastergrader, et hovedfag og en doktorgrad, beskriver hun sitt studieløp som en dynamisk, bevegelig prosess. I utgangspunktet begynte hun på grunnfag i psykologi, og hun tenkte å fortsette på embetsstudiet, som tilsvarer dagens profesjonsstudium.

– Men da var det en regel om at du måtte være borte i to år for å modnes før du kunne begynne på embetsstudiet.

Underveis skiftet Fugelsnes retning. Hun endte opp på sammenliknende politikk ved Universitetet i Bergen (UiB). Selv er hun positiv til å ikke ha et så strømlinjeformet løp.

– Det er ikke så rart at man endrer retning. Ting lar seg kombinere. Det ble folk av meg

også, selv om jeg endret mening underveis.

Kvalifikasjon og kompetanse

Fugelsnes har både tatt en master i *management* og avlagt doktorgraden sin ved BI.

– Det som er fantastisk med BI er at det er en skole som virkelig bidrar til sosial mobilitet.

– *Hvordan da?*

– De er ikke nødvendigvis så opptatt av hva du tar med deg inn, i form av opptakskrav, men heller hvilke kvalifikasjoner du går ut med.

– *Det er ikke en utfordring at de tar skolepenger?*

– Vi har jo private høyskoler, og det skal vi fortsette å ha. Det vises klart at det er betalingsvilje hos studentene. De private høyskolene har økt opptaket, og søknadstallene går bare opp. Dette tror jeg er fordi de ligger tett på arbeidslivet.

Søkertallene på BI i år var rekordhøye, med 16 386 søkere.

Hvilke studenter trenger vi?

NIFUs kandidatundersøkelse viser at nyutdannede studenter sliter med å få jobb. De rapporterer om de høyeste arbeidsledighetstallene på 25 år blant nyutdannede. Til dette forholder Fugelsnes seg rolig.

– Om man ser litt lenger frem i tid, ser vi at de aller fleste får seg jobb. Disse undersøkelsene måler om man har fått jobb etter seks måneder.

– I statsbudsjettet som kommer i oktober, vil det være et nytt kapittel som heter Kompetansebudsjettet.

Dette er ikke et typisk budsjett med planlagte inntekter og utgifter, men en kartlegging av kompetansen arbeidslivet etterspør. Fugelsnes sier at de vil legge et solid grunnlag for at utdanningsinstitusjonene skal velge hvilke studier og hvor mange studieplasser de skal tilby.

– *Hvordan prioriterer man da for eksempel humanistiske fag,*

G

⁺ G er forkortelsen for «grunnbeløpet i folketrygden». Dette tallet brukes til å beregne ytelsene i folketrygden.

⁺ Folketrygden er en obligatorisk trygdeordning for alle som bor i Norge og gir økonomisk støtte i forbindelse med blant annet sykdom, graviditet og arbeidsløshet.

⁺ Grunnbeløpet blir oppdatert 1. mai hvert år og blir bestemt av Stortinget. Per 1. mai 2026 er 1 G 136 549 kroner.

Kilde: Lovdata.no og Nav.no.

som ikke har en like direkte overførsel til arbeidslivet?

Fugelsnes presiserer at KD ikke styrer hvilke fag som tilbys på universitetene. Hun viser likevel til noen fagfelt hun mener vi trenger mer av frem i tid, som helse og teknologi.

Da vil regjeringen kunne legge friske midler på bordet og øke studieplassene på disse områdene.

– Dette vil kanskje føre til at universitet- og høyskolesektoren nedjusterer i andre fag, men det er det opp til dem å gjøre.

Studentene er juvelen her hos oss

Eileen Fugelsnes, ny statsråd for forskning og høyere utdanning

– Prioriteringene fremover har jeg og Aasland, den forrige statsråden, utmeislet sammen. Så de står jeg også inne for.

Forrige uke dekket Universitas hvordan Kunnskapsdepartementet før sommeren påla norske universiteter å bruke en amerikansk IT-løsning, til tross for motstand fra både UiO og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Denne mandagen gikk jusprofessor ved UiO Benedikte Moltumyr Høgberg hardt ut i Khrono mot Kunnskapsdepartementets beslutning. Høgberg hevder at forhenværende minister Aasland har gjort seg skyldig i forhold hun kan stilles for riksrett for ved å pålegge universitetene et system som risikerer å bryte med personvernlovgivning.

Dersom Kunnskapsdepartementet ikke endrer kurs, mener Høgberg at også Fugelsnes kan risikere dette.

Hva tenker Fugelsnes om kontinuitet for denne beslutningen?

– Det oppsto en uheldig situasjon hvor statsråden ble feilinformert av underliggende etat, sier Fugelsnes om situasjonen.

Hun forteller at Aasland har innkalt ledelsen av etaten til et møte. Der skal de redegjøre for grunnlaget beslutningen ble tatt på.

– Aasland har nå rettet opp feil i svaret sitt til Stortinget. Vi må se på redegjørelsen for å se om beslutningen står seg, også frem i tid.

Kvote 2 i Norge?

Da Universitas snakket med studentene om forventninger til den nye ministeren, kom sosiologistudent Mathea Lucia med en klar oppfordring om å innføre kvote 2 på profesjonsstudier. Dette er opptak basert på opptaksprøver og intervju, etter den danske modellen med to søkerkvoter.

Vi bringer oppfordringen videre til Fugelsnes, som er positiv til en slik modell. Hun sier det allerede er åpnet for at utdanningsinstitusjonene kan ta inn

En ekte G

Et hett tema er studentenes økonomi. Studiestøtten er nå knyttet opp mot G, grunnbeløpet i folketrygden. I tillegg til å øke frikortsgrensen fra 70 000 til 100 000 og bygge studentboliger, trekker Fugelsnes dette frem som et viktig tiltak for å bedre studentenes økonomi.

– Hvilken G vil du helst ha selv?

– Jeg hørte at Ansa vil ha 2 G, og NSO 1,5 G. Dette er jo selvfølgelig ikke noe jeg skal forskuttere på noen måte, selv om

Det som er fantastisk med BI, er at det er en skole som virkelig bidrar til sosial mobilitet

Eileen Fugelsnes, ny statsråd for forskning og høyere utdanning

studenter basert på andre opptakskrav, men at institusjonene søker om dette selv.

– Det er ikke så mange som benytter seg av den muligheten, sier Fugelsnes.

På sikt mener hun likevel at det kan være noe flere utdanningsinstitusjoner vil benytte seg av.

Kontinuitet til hvilken pris?

Fugelsnes er den femte som inntrår statsrådsposten på fem år. Hun trekker frem kontinuitet i feltet som viktig.

jeg forstår at studentene ønsker forutsigbarhet.

– NSO-leder Eva Franko Aas, som du møtte i Dagsnytt 18 på fredag, sa til oss at du hadde tilsvarende 1,5 G da du studerte?

–Ja, hun fortalte meg det, i alle fall. Det husker ikke jeg, men jeg stoler på Eva.

universitas@universitas.no

Krav til ny minister

NSO-leder: Eva Franko Aas

– Det studentene trenger nå, er stabilitet og noen som virkelig klarer å løfte både studentsakene og sektoren generelt.

Det sier leder for Norsk studentorganisasjon (NSO) Eva Franko Aas. Hun håper Fugelsnes farstid som statssekretær vil gjøre årets overgang knirkefri.

– Ministrene byttes i snitt ut hvert år, og nå håper vi Fugelsnes er riktig person for jobben. Det burde ikke være for mye å be om, sier hun.

– SSB kunne før sommeren melde at én av tre studenter har store eller svært store økonomiske problemer, noe som påvirker fysisk helse, psykisk helse og studieprogresjon, melder Franko og legger til:

– Det synes jeg er helt hårreisende.

– Har du en beskjed du ønsker å viderebringe til den nye ministeren?

– Vi har kjempelyst til at Eileen skal bli vår nye studentminister. Og hvis hun vil det, så vet hun hva hun må gjøre.

Studentparlamentsleder på UiO: Anna Bergum Furset

Studentparlamentsleder på UiO Anna Bergum Furset har også G på hjernen når vi møter henne utenfor Villa Eika.

– UiO mener 2 G. Det har vi ment lenge, og det er vi kjent for å mene. Vi er ikke NSO.

Videre nevner Furset kunstig intelligens og datasikkerhet. Universitas kunne sist uke melde om bekymringer rundt studenter og ansattes personvern ved innføring av det amerikanske IT-systemet FellesIAM, som Kunnskapsdepartementet har pålagt norske universiteter å bruke.

– Det er mye press på sektoren. Ministeren kan jo snakke litt med digitaliseringsministeren, og ikke bare Finansdepartementet.

Studenters krav til ny minister

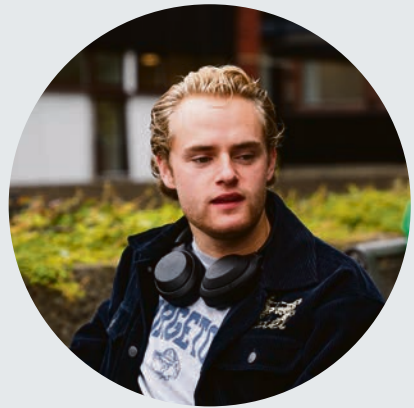
Student på internasjonale studier Michael Zachariassen Nasby forventer at Fugelsnes fortsetter å jobbe for studenters rettigheter.

– Utvikling av både studie- og utvekslingsprogrammer.

Men vet de hvem den nye ministeren er?

– Skal jeg svare for deg? Det er Sigrun Aasland, sier en kamerat av Nasby.

– Hadde dere spurt om hvem som er generalsekretær i FN, hadde vi kunne svaret, sier Zachariassen.

En sosiologigjeng som sitter på Blindern har flere ønsker til den nye ministeren. Men kan de svare på hvem som er den nye ministeren?

– Er det Kari? Nessa Nordtun?

– Vi kan rope at hun har kontor rett ved siden av... Eileen Fugelsnes. Har dere noe dere vil si til henne?

– Kan du gi meg et motivasjonsbrev til medisinstudiet?

– Innfør kvote 2 på profesjonsstudier, med opptaksbrev og intervju!

Før vi går, spør vi hvor mange høyere utdanningsministre de tror det har vært i løpet av de siste fem årene.

– Sikkert like mange som årene? Fem?

Utenriksministeren beklager til UiO-professor

BRENNBART PROSJEKT: Historieprofessor Hilde Henriksen Waage viker ikke i møte med brennbare temaer.

Etter 20 år stemplet som heks fikk Hilde Henriksen Waage omsider heltestatus for sitt arbeid. Utenriksdepartementet beklaget på tirsdag.

Akademisk frihet

Tekst Theo Salinas Odegard
Foto Gabriela Salinas Odegard

– Det jeg hadde gjort var å tukle med utenrikspolitisk helligdom. Noe som var verre enn å ødelegge Henrik Wergeland, Fritjof Nansen og 17. mai på én gang, sier professor i historie ved Universitetet i Oslo (UiO) Hilde Henriksen Waage.

Tirsdag kveld inviterte Akademisk Forum Waage, utenriksminister Espen Barth Eide (Ap) og rektor ved UiO Ragnhild Hennum til en diskusjon om akademisk frihet.

Konteksten var at Waage vant Fritt Ords pris tidligere i år for sitt arbeid med Oslo-avtalen. Nå planlegger hun å slippe boka *Brennbart prosjekt*, som handler om erfaringer som forsker i konflikt med Utenriksdepartementet (UD).

Debatten skulle i utgangspunktet handle om akademisk frihet og diplomatisk diskresjon, men utviklet seg til langt mer enn det.

«Ikknuseren»

Waage forteller i sitt innlegg at hun fikk kallenavnet «ikknuseren» av VG i 2004 etter at hun publiserte to rapporter som

stilte spørsmål ved Norges rolle i fredsprosessen som endte i Oslo-avtalen. VG mente på lederplass at hun hadde ødelagt det norske fredsimaget.

Det var langt fra første gang forskningen hennes skapte bråk. Allerede som 28 år gammel forsker ble hun saksøkt av UD. I hovedoppgaven sin avdekket hun at norske departementstjenestemenn hadde gått bak ryggen til

Renvaskinga hadde egentlig begynt før han pedoen Epstein kom og renvaska hele meg

Hilde Henriksen Waage, professor i historie ved UiO

daværende statsminister Einar Gerhardsen for å levere en norsk støtteerklæring til opprettelsen av staten Israel.

– Plutselig var jeg berømt over hele Norge, sier Waage.

Hun peker på at få tema er mer betente å forske på i Norge enn Israel.

– Sauser du det sammen med norsk fredsbygging som merkevare, vil det føre til veldig mye bråk, sier hun kontant.

En uholdbar situasjon

Waage forteller at hun i årevis fikk beskjed om at sentrale dokumenter fra Oslo-prosessen ikke fantes. Daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre stanset granskningen av saken.

– Jeg er blitt fortalt i 20 år at dokumentene ikke finnes, sier hun.

Det var først da hun selv fant graderte norske dokumenter i det israelske statsarkivet, at det viste seg det var feil.

Konfliktene med UD satte Peace Research Institute Oslo (PRIO), der Waage jobbet, i en vanskelig posisjon: UD var instituttets klart største oppdragsgiver, samtidig som Waage internt frontet PRIOs prosjekter overfor departementet hun lå i åpen strid med.

– Jeg nekter å skrive politisk korrekte rapporter, sier hun og forteller at instituttet likevel stilte seg bak henne.

– PRIO valgte side: forskningens og sannhetens side, og vek ikke en tomme for min støtte da stormen kom, sier hun.

UDs unnskyldning

Under sitt innlegg la utenriksminister Espen Barth Eide seg tett

opptil en offentlig unnskyldning overfor professoren.

– Ikke alle i UD har vært fornøyd med det arbeidet Waage gjør, sa han, før han utdypet hva som egentlig har skjedd internt i departementet i årene med konflikt.

– Det har vært nøkkelpersoner som ikke har gjort rede for en del av de tingene de gjorde, sa utenriksministeren og presiserte at han ikke uttalte seg på vegne av UD som institusjon.

Barth Eide var åpen om at offentlighetens behandling av Waage har vært urimelig.

– Man må heller argumentere enn å bli sur når man er uenig, sa han henvendt til Waage.

FORSKERBAKGRUNN: Utenriksminister Espen Barth Eide (Ap) har selv bakgrunn som forsker.

Videre understreket han verdien i å hyre inn forskere i prosessen mot god kunnskapsbasert politikk.

– Det er nok konsulentbyråer der ute som skriver det man ber om. Grunnen til å gå til forskere er at du er interessert i et ordentlige svar.

Han understreket også at et samfunn som Norge, som ønsker seg en utenrikspolitisk *edge*, også må tåle å innrømme når noe ikke har gått som det skulle.

– Vi skal forsvare våre folk

UiOs rektor Ragnhild Hennum var kort og direkte om universitetets ansvar for forskere i konflikter som den Waage har stått i.

– Hele universitetets troverdighet er bygd på at vi søker sannhet etter anerkjente prinsipper. Går vi med på at en oppdragsgiver får bestemme over innholdet i forskningen, undergraver vi forskningen selv, sa Hennum.

– Jo nærmere vi kommer en oppdragsgiver som har konkrete penger vi vil ha, jo nærmere kommer vi konflikter der oppdragsgiveren også har lyst til å mene noe om resultatet, sa hun.

– Da er det vår jobb som arbeidsgiver å passe på folka våre, støtte folka våre og forsvare friheten som alle våre ansatte har i sin selvstendighet, avsluttet Hennum.

Etter samtalen

Universitas får et kort intervju med utenriksministeren etter samtalen.

– Har UD interesse i hva norske universiteter lander på i spørsmålet om boikott av Israelske universiteter?

– Jeg er veldig opptatt av at det er universitetene som bestemmer selv i Norge. Jeg bestemmer ikke, og skal ikke bestemme, hvem universitetet samarbeider med, svarer Barth Eide og fortsetter:

– Jeg har ansvaret for hva Norge som stat gjør. Vi har nå lagt fram forslag til lov som forbyr handel med tjenester og varer produsert av ulovlige bosettere på okkupert land.

Etter debatten sa Waage til Universitas at hun opplevde kvelden som en endelig anerkjennelse fra departementet hun i årevis lå i konflikt med, men at forskningen hennes uansett har tålt tidens tann.

– Etter hvert som Israel begynte å bombe på Gazastripen, tror jeg veldig mange her i Norge så at den historiske kunnskapen jeg alltid har formidla, kanskje ikke var så dum. Så renvaskinga hadde egentlig begynt før han pedoen Epstein kom og renvaska hele meg.

universitas@universitas.no

UiO

Tekst Erik Aubert & Andreas Nesbø
Foto Shilan Sari

I Universitas kunne man forrige uke lese at forelesningsrekken til en professor ved Universitetet i Oslo (UiO) denne høsten ble avlyst i forbindelse med en varlingssak mot ham.

Varslingssakene

I tillegg til varselet som ble mottatt ved Det juridiske fakultet, mottok et annet fakultet ved universitetet et tilsvarende varsel i Sifra-systemet.

Det viser en oppsummering

fakultetet har utarbeidet om varlingssaken, som Universitas har fått innsyn i.

Varslene var direkte knyttet til en video av professoren som i sommer florerte på sosiale medier, hvor professoren tilsynelatende innrømmer å ha kikket inn i vinduer på en studentby i Oslo.

Etter at den aktuelle videoen ble spilt inn i desember i fjor, skal professoren ha blitt observert ved studentbyen et flertall ganger før det ble varslert.

Som følge av at varsleren så ham i studentbyen to ganger samme natt i sommer, ble professoren også anmeldt til politiet.

Anmeldelsen skal ha blitt levert

samme dag som varselet kom inn til Det juridiske fakultet den 28. juli i år, anmeldelsen og skal senere ha blitt henlagt av politiet.

Klart bevist

På bakgrunn av samtaler med varsler og professoren, finner fakultetet det «klart bevist» at professoren over en periode på syv til åtte måneder har oppsøkt studentbyen på nattestid og kikket inn gjennom vinduer.

Varslingsaken er nå ferdigbehandlet av fakultetet, som har reagert mot professoren med skriftlig advarsel.

Etter statens personalhåndbok kan reaksjonsformen brukes

når ansatte har gjort seg skyldig i tjenesteforsømmelse eller uakseptabel atferd. Det kan utgjøre et viktig grunnlagsmateriale for strengere reaksjoner i fremtiden.

I advarselen, som Universitas har fått innsyn i, kommer det frem at professoren ikke benektet forholdene i varselet. Han har beklaget og forklart at det ikke skal gjenta seg. Dette under møter mellom fakultetet og professoren i august.

Fakultetet skriver i advarselen at de ser på atferden som alvorlig, og at det utgjør et brudd på UiOs etiske retningslinjer, samt plikten til å sikre et forsvarlig læringsmiljø, og følger opp:

«Atferden påvirker aktelsen og tilliten til en som er tilsatt som professor, Universitetets høyeste vitenskapelige stilling».

De skriver også at professoren ikke skal undervise eller veilede i høst, og at de skal ha tett oppfølging av ham med tanke på fremtidige arbeidsoppgaver.

I tillegg presiserer fakultetet at de vil vurdere å reagere med avskjed dersom den utilbørlige atferden gjentar seg.

Universitas har vært i kontakt med professoren, som ikke ønsker å kommentere saken.

universitas@universitas.no

Handler masterprosjektet ditt om ytringsfrihet, samfunnsdebatt eller journalistikk? Da kan du søke studentstipend fra Stiftelsen Fritt Ord.

Stiftelsen Fritt Ord lyser ut stipend til masterprosjekter som tar for seg ytringsfrihet i juridisk betydning og/eller ytringskultur i bredere, kulturell forstand.

Stipendet er på 40 000 kroner. Frister: Fredag 5. juni og fredag 25. september Les mer og søk på frittord.no

Fritt Ords masterstipend 2026

 FRITT ORD

Kongsberg og Nammo tilbake på UiO

Nammo og Kongsberg Gruppen er to omdiskuterte selskaper i dagens debattklima. Igjen ble det skapt kontroverser da de fredag var invitert til UiO.

Kongsberg Gruppen

Tekst Mari Holthe Helmersen
Foto Ella Jørgenvåg Svendsen

Fysisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) inviterte fredag til karrieredag. Dagen som skal gi fysikkstudenter inspirasjon og muligheter, ble fort en arena for en langt større debatt. Blant romfart, mikrochipper og røntgenteknologi var også selskapene Kongsberg Gruppen og Nammo. Disse var omringet av Studenter for Palestina (SfP) som delte ut flygeblader.

Fysikkstudentene Oscar Finckenhagen (23) og Amil Harambasic (19) i SfP, har verken møtt opp for å bli inspirert eller snuse på arbeidsmuligheter.

– Vi er her fordi Kongsberg Gruppen og Nammo er delaktig i folkemordet på palestinerne, hevder Harambasic.

– Jeg er veldig lei av at våpenindustrien normaliseres, noe de gjør her i dag ved at de får komme hit og legge dilemmaene til side, uttaler Finckenhagen.

Han har på forhånd vært i kontakt med studieadministrasjonen, hvor han fikk til svar at man ikke kan ta hensyn til alle dilemmaer, noe han mener er et ugyldig argument for å invitere dem.

Hvor anklagene kommer fra

Kongsberg Gruppen er et norsk selskap som leverer teknologi til ulike industrier, blant annet våpen og våpendeler. Nammo er et norsk-finsk selskap som produserer blant annet ammunisjon, rakettmotorer og romfartsprodukter.

Norsk eksportregelverk tillater ikke våpeneksport fra Norge til Israel. Nammo og Kongsberg Gruppen selger derfor ikke våpen direkte til Det israelske forsvaret (IDF).

I 2025 skrev NRK om funn av rakettkastere fra Nammo på Gaza-ripen. Rakettkasteren kommer fra et av Nammos datterselskaper i USA, og skal ikke ha blitt produsert eller solgt siden 2010.

Kongsberg Gruppen produserer flydeler som blir solgt til det amerikansk-eide selskapet Lockheed Martin. Delene brukes i F-35 kampfly som blir brukt av IDF.

Selskapene selv benekter anklagene om å ha solgt våpen eller våpendeler til Israel.

«Delene vi leverer har ingen

selvstendig funksjon, og eksporten mellom Norge og USA er underlagt norske eksportregler. Eksport fra USA følger amerikanske regler» skriver Ivar Simensen, kommunikasjonssjef i Kongsberg Gruppen i en e-post til Universitas.

Nammo har blitt møtt med kritikken som kommer frem i avisen, men har ikke svart på henvendelsene før avisen gikk i trykken.

En demokratisk avgjørelse

Det er studentforeningen Karrieredagen på fysisk institutt på UiO som står bak arrangementet, og som bestemmer hvilke bedrifter som blir invitert.

– Hvordan har dere i styret kommet fram til at Kongsberg og Nammo ble invitert?

– Det er flere studenter på fakultetet som ender opp der og får det som arbeidsplass, forklarer leder av

Når man inviterer dem, så legitimerer man det de driver med

Amil Harambasic (19), bachelorstudent i fysikk

foreningen Tore Anthonisen Ribe (21), som selv studerer kjernefysikk og nukleærteknologi.

Videre forklarer Ribe at det var en stor diskusjon i styret allerede fra første møte om de to selskapene skulle bli invitert. Til slutt ble det vedtatt gjennom en nesten enstemmig demokratisk avgjørelse.

Harambasic fra SfP er helt ny på instituttet. Han opplyser at han ikke hadde oversikt over hvordan Karrieredagen fungerte, men at han ville vært mer på ballen om han hadde visst om invitasjonen tidligere.

– Når man inviterer dem, så legitimerer man det de driver med, mener han.

Styret på sin side, håper at tilstedeværelsen kan gi studentene en plattform til å stille spørsmål, og være kritiske til selskapene.

– Dette er bedrifter som typisk

KRITISKE: Studenter for Palestina uttrykte protest mot våpenindustrien under karrieredagen i fysikk.

ikke har gått ut i media så ofte, og som ikke alltid tar fullstendig ansvar for den industrien de er i, legger styremedlem Bård Kjenstad-bakk (21) til.

– Så dere ser på dette som en mulighet til å kritisere dem, i tillegg til rekruttering?

– Absolutt, svarer Ribe.

Styremedlemmene mener også at det er en fin løsning at demonstrantene tar del i arrangementet og viser sin mening, og at de har stor forståelse for at det er et kontroversielt valg.

Norges åttende mest populære arbeidsplass

Young Professional Attraction Index fremstiller årlig Norges mest

attraktive arbeidsgivere for unge arbeidstakere. Kongsberg Gruppen ligger på åttende plass.

Finckenhagen fra SfP mener dette har mye med PR å gjøre.

– De klarer å unngå at det kritikkverdige kommer frem så tydelig og svarer ikke på harde spørsmål, sier Finckenhagen.

Han mener de i større grad prøver å bygge imaget sitt på alt det andre de driver med, som rakettforskning og kommunikasjon. Finckenhagen mener dette er en strategi for å skyve bort ansvaret for våpenproduksjonen.

Simensen fra Kongsberg Gruppen mener grunnen ligger i at de er en attraktiv arbeidsgiver, som i tillegg ansetter hele 500 nye hvert år.

Økonomisk trygghet

Johannes Hagedal (23) tar mastergrad i partikkelfysikk. Han synes det er positivt at selskapene er invitert på en dag som denne. Han forteller at de kan gi muligheter i et ellers tøft arbeidsmarked.

– Min studieretning har lite penger til doktorgrader nå for tiden, og det var noe Nammo sa de kunne tilby, forklarer Hagedal.

– Føler du på noe moralsk ansvar hva gjelder å jobbe i våpenproduserende selskaper som Nammo og Kongsberg Gruppen?

– Jeg forstår at folk engasjerer seg, men det er veldig mange vanskelige situasjoner i verden, jeg vil i grunn bare få meg en PhD og en jobb, svarer Hagedal.

ATTRAKTIVT: Styremedlemmene i Karrieredagen sier flere får Nammo og Kongsberg Gruppen som arbeidsgiver

OK: Simon Rognsvåg synes det er greit at selskapene er til stede på karrieredagen.

Elektronikk, informatikk og teknologistudent Simon Rognsvåg (20) mener det er greit at selskapene kommer på karrieredagen. Han er usikker på om det kunne vært aktuelt å jobbe med våpenproduksjon eller for selskaper som Kongsberg Gruppen og Nammo.

– Uansett om man jobber med våpenproduksjon eller i en lignende industri, om du selger til Israel eller ikke, er du jo i en bedrift hvor du produserer ting som potensielt skal drepe folk. Så det skal du ikke ta lett på, svarer Rognsvåg.

Savner mer informasjon

Joanna Wadolowska (22) har nettopp begynt på master i partikkel-fysikk ved UiO. Hun kom fra Polen til Norge for kun noen uker siden, og var ikke klar over kontroversen rundt Kongsberg Gruppen og Nammo. Hun var i utgangspunktet på vei opp til Kongsberg Gruppens stand da hun ble stoppet av aktivistene.

– Det de fortalte meg, stoppet meg fra å komme noe nærmere, forklarer Wadolowska.

– Hvorfor snudde du?

– Jeg vet godt hva som skjer i Gaza, men jeg hadde ingen anelse om at disse selskapene var involvert i det. Jeg synes det var veldig fint at de informerte meg, svarer

Wadolowska.

Hun mener informasjonen hun fikk gjør at hun er i stand til å ta et mer informert valg, men savner mer informasjon fra Karrieredagen selv.

– Hvis det ikke er et problem at de er her og blir invitert, hvorfor ikke bare legge alle kortene på bordet? spør Wadolowska.

Ribe fra Karrieredagen tror også at studentene selv opplyser hverandre. Han mener at aktivistenes tilstedeværelse viser dette.

– Så dere vil ikke si at dere, siden dere har invitert dem, har et ansvar for å selv opplyse studentene?

– Det har vi ikke tatt stilling til, svarer han.

Wadalowska forstår at mange

STOPP: Joanna Wadolowska er glad Sfp stoppet henne fra å gå til Kongsberg Gruppen sin stand

ønsker å prioritere økonomisk trygghet.

– Vi befinner oss i sen-kapitalismens tid, hvor det nesten er umulig å ta etiske valg og samtidig ha penger, sier hun.

Harambasic fra Sfp tror heller ikke det er et stort poeng i å fokusere på hvem spesifikt som har ansvar, men mener det heller er en tendens i hele det norske samfunnet.

– Man prøver alltid å finne et sted å legge skylden, men jeg tror at systemet alltid er skyldig, som hele

AVIS

Pen sum for studenter:

MORGENBLADET

10 uker for 10 kroner

Dereetter 50 % studentrabatt

Bestill på morgenbladet.no/student

MUSEUM

Astrup Fearnley Museet

U25-medlemskap	190,-
Studentbillett	100,-
Under 20	Gratis

KULTUR

Sentralen

Hos oss arrangeres det hundrevis av arrangementer i året.

Konsert, klubb og musikk
Kunst, teater og dans
Quiz, sosialt og kreativt
Boklanseringer, lanseringer, samtaler og utstillinger
Festivaler
Åpen mikrotun

STUDENTBOLIG

ANKER STUDENTBOLIG

På leting etter et nytt hjem?

www.ankerstudentbolig.no

TILBUDSGUIDEN

KLATRESENTER

Gratis leie av utstyr hver

Studieonsdag

OSLO KLATRESENTER

VI HAR STUDENTRABATT!

LYD- OG LYSUTLEIE

Skal du ha fest?

Utleie av:

- Lyd
- Lys
- Aktivitetsleker
- ute/innekino
- Sceneteknisk
- Silent Disco

10% Student rabatt

DJ BOOKING NORGE AS

www.djb.no

Allt av artister og underholdere

HÅRFJERNING - LASER

OSLO LASERKLINIKK

STUDENTRABATT – Hver time, hele året!

Profesjonelle hud- og laserbehandlinger utført av lege og helsepersonell med 20+ års erfaring.

Behandlinger: Laser hårfjerning, Pigmentflekker & blodkar, Akne & aknearr, Hudfornyelse, Alle typer injeksjoner, Fjerning av føflekker, fettkuler og andre utvekster, Fjerning av uønskede tatoveringer

☞ Egne studentpriser + ekstra rabatt på flere behandlinger!

Trygt, moderne og prisvennlig – midt i Oslo.

Hegdehaugsveien 1, 0352 Oslo

www.oslolaserklinikk.no

473 75 218

GYNEKOLOG

Majorstua kvinneklinikk

Gynekologisk undersøkelse og celleprøve. Studentpris kr. 1.050,-

Gynekolog sentralt på Majorstuen. Du får raskt time hos gynekolog, og du trenger ikke henvisning. Enkel timebestilling på nett og ingen ekstra gebyr for timer på kveld og i helger.

Velkommen til en hyggelig og profesjonell time.

Bestill time på majorstuaqvinneklinikk.no

DANS

GRATIS - FOR 15 TIL 23 ÅR!

SALSANOR UNG

TIMER I SALSA, BACHATA, REGGAETON M.M HVER SØNDAG!

SØNDAGER 13:30 - 15:30 SENTRALEN ØVRE SLOTTSTØY 3

Bil Salsanor UNG-medlem kr 50

www.salsanor.no

YOGA & PILATES

energi 1 MÅNED 3 KR

REFORMER PILATES

STUDENTPRIS HOS ENERGI

MANEDSPRIS 899 KR

LEIE AV ENERGIAPPEN OG BOOK GRATIS PROVETIMEN

BADSTU

Student-torsdag på LANGKAIA!

Student-torsdag hele året, kl. 11.30 og 13.00

95 kr for medlemmer
195 kr for ikke-medlemmer

www.oslobadstuforening.no

TILBUDSGUIDEN

FOR STUDENTER

TRENING

TRENING MED MENING

Vi tilbyr

- Treningsstudio
- Thai Boksing
- Boksing
- Yoga, HIIT
- PT, Badstue

OSLOS MEST KOMPLETTE STUDENT MEDELSKAP 480kr / 12mnd

ALLE TIDER BADSTUE

20% STUDENTRABATT

Mandalls Gate 18, Oslo

trinityclub.no

kundeservice@trinityclub.no

TILBUDSGUIDEN

GOD TILBUD FOR STUDENTER

Eit tilfeldig filmgjennombrot

MI STUDIETID

Skodespelar og bydelsoverlege Anders Danielsen Lie er aktuell med heile tre filmar i 2026. Då han var student var ikkje planen å bli skodespelar i ein Oscar-nominert film.

Mi studietid

Tekst Marius Moldsvor
Foto Kristian Horpestad

– Eg var ein av to som gjekk opp til eksamen i gammalgresk på Blindern våren 1999, seier Daniel- sen Lie til Universitas.

For han var dette eit dannelsings- prosjekt, før han hausten 1999 starta på medisinstudiet ved Uni- versitetet i Oslo (UiO).

– Eg begynte på medisin fordi det høyrdest spennande ut, og eg ville lære om mennesket og men- neskekroppen. Men eg hadde ikkje teke inn over meg at dette var ein profesjon, og at eg var om- gjeven av veldig ambisiøse folk som skulle bli kirurgar. Det var litt framandgjerande for meg.

– Kven var du på medisinstu- diet?

– Eg var nok ein *outsider*.

Danielsen Lie fortel at ein kan dele inn medisinstudentane i tre grupper:

– Dei som er kjempeambisiøse og veit kva spesialitet dei skal ha omtrent den dagen dei søker, ein god del kristne og til slutt nokre som er litt meir frikete. Eg var nok ein del av den siste gruppa.

Med frikete meiner han dei som har fleire kulturelle interes- ser og som føler seg litt framand i legefrakken.

Nepo-babyar og Teaterhøgskulen

Denne framandkjensla gjorde at han tok eit års permisjon frå stu- diet etter halvanna år for å ta eitt år på musikkvitskap og søkje på Teaterhøgskulen.

Eg vil rå unge skodespelarar i dag til å finne noko anna å falle tilbake på

Anders Danielsen Lie

Skodespelaren, som i dag er kjend for å spele i mange av Joac- him Trier sine filmar, som Oscar- vinnaren Affeksjonsverdi, kom derimot ikkje inn på Teaterhøg- skulen.

– Eg blei veldig skuffa då eg ikkje kom inn. Særleg fordi eg hadde kome heilt til tredje opp- taksprøve og følte at eg *fucka* det

Anders Danielsen Lie

+ Fødd 1. januar 1979 i Oslo

+ Student frå 1997-2007

+ Studert: Medisin, gammalgresk og musikkvitskap ved Universitetet i Oslo

+ Bydelsoverlege i Nordre Aker bydel

+ Bur på Berg i Oslo saman med kona, modell og arkitekt Iselin Steiro. Dei har to barn saman

+ Aktuell i år med filmane *Lave forventninger*, *Brave New Love* og *Everybody Digs Bill Evans*, samt Netflix-serien *Harry Hole*

Kjelder: IMDB, Aftenposten og SNL

opp.

– I ettertid er eg likevel veldig takksam for at juryen ikkje tok meg inn, fordi eg då ikkje hadde klart å seie nei til Teaterhøgsku- len, og då kanskje ikkje klart å fullføre medisin.

– Kva vil du seie til dei 653 som i år søkte på dei ni studieplassane på Teaterhøgskulen?

– Stakkars folk, eg ønskjer dei lykke i livet. Det er ikkje noko nederlag å slutte. Eg vil rå unge skodespelarar i dag til å finne noko anna å falle tilbake på, slik at livet ikkje blir eit venterom for dei store rollene.

Danielsen Lie meiner også at det er lettare i dag å lykkast utan å ha gått på Teaterhøgskulen, noko han meiner er kjempepositivt.

– Er ikkje mange av dei som lyk- kast no berre nepo-babyar?

– Eg går ikkje heilt med på den teorien. Du har nok rett i at det å vere skodespelar er eit litt arveleg yrke, men eg trur ikkje det hand- lar om at ein kjem inn i dei rette krinsane fordi foreldra er skode- spelarar, fortel han og legg til:

– Eg trur derimot at ein arvar nokre eigenskapar og eit talent, som er det viktigaste for å vere skodespelar.

Sjølv er han son av den pris- vinnande skodespelaren Tone Da- nielsen.

Eit tilfeldig filmgjennombrot

Allereie som elleveåring debuterte Danielsen Lie som skodespelar i filmen *Herman* (1990). Det skulle likevel gå 16 år før han igjen spelte i film, denne gongen i Joachim Trier sitt gjennombrot *Reprise* (2006) mot slutten av studietida.

Dette var derimot ein tilfeldig-

Eg skjønar ikkje at det går an å vere student i Oslo i dag

Anders Danielsen Lie

ANGST: Anders Danielsen Lie brukte mykje tid på å stresse for framtida då han var student.

heit, og på den tida dreiv han mest med musikk.

– Eg blei kontakta av eit pro- duksjonsselskap som hadde funne meg i nokre gamle arkiv og ville at eg skulle kome på audition. Først takka eg nei, fordi eg sat og las til eksamen og det passa dårleg.

– Så blei eg overtalt til å lese manuset, og då syntest eg det var veldig spennande. Eg bestemte meg for å prøve det.

Han seier at den største styrken er at han blir veldig lidenskapeleg oppteken av ting og kan halde in- teressa gåande lenge, sjølv om han er ganske rotete og ustrukturert.

– Kva var det sjukaste som skjedde i studietida?

– Det sjukaste eg kjem på, skjedde under ein opningssketsj på medisinerrevyen, der eg var stressa for om folk kom til å le. Sidan eg ikkje hadde noko slutt- poeng i sketsjen, blei det til at eg ikkje hadde klede på frå livet og ned, til latter frå salen.

Tips til studietida

Først i ettertid har Danielsen Lie innsett kor fin studietida er, og han skulle i dag ønskje han nytta perioden betre. Han fortel om ei studietid som var prega av angst og bekymringar for framtida.

– Eg skulle ønskje at eg var litt meir til stades i denne spesielle og opne perioden av livet. Eg var

stressa for kva eg skulle gjere med livet mitt og for at eg ikkje klarte å velje mellom ting.

– Kva tips vil du gi til Oslo-stu- dentar i dag?

– Eg skjønar ikkje at det går an å vere student i Oslo i dag når det er så dyrt. Eg synest det verkar heilt jævlig.

Etter litt tenketid har han like- vel tips til dei fattige studentane:

– Elles ville eg i løpet av studi- eløpet stilt meg sjølv spørsmålet: Vil ein sitje framfor datamaskina, eller vil ein at arbeidskvarden skal vere meir variert? Det gjorde ikkje eg, så slike ting ville eg fak- tisk prøvd å tenkje litt på, avsluttar han.

Åtte måneder ventetid på arbeidstillatelse

HJEM: Alice Ward (26) forteller at hun har bygget seg et helt liv i Norge.

Etter fire år i Norge må Alice Ward søke oppholdstillatelse for å kunne jobbe. Ventetiden spiser opp store deler av tiden hun har til å finne jobb.

Oppholdstillatelse

Tekst Aëla Kervarec
Foto Shilan Sari

Alice Ward (26) kom fra Storbritannia til Norge i 2022, hvor hun arbeidet som au pair i to år. Hun forteller at hun forelsket seg i Norge, og hun valgte derfor å ta mastergrad ved Universitetet i Oslo (UiO).

– Jeg har bygget meg et helt liv her. Jeg har lært språket, jobbet, betalt skatt og tatt en mastergrad. Jeg har en norsk kjæreste, venner og en følelse av å høre hjemme her.

Nå er hun ferdigutdannet og på utkikk etter jobb i Norge, men veien til arbeidstillatelsen har vist seg å bli lang.

Opptil åtte måneder ventetid

– Tillatelsen jeg trenger, er arbeidssøkerstillatelse, men med

den følger en rekke krav, sier hun.

Hun forteller at man må ha en viss sum på bankkontoen og må ha fullført utdanningen nylig. Hun kunne derfor ikke søke før hun offisielt var ferdig med mastergraden.

– Videre er det en rekke dokumenter som må leveres. Til sammen leverte jeg hele 96 sider med dokumenter og måtte betale 5600 kroner for å i det hele tatt søke.

Ventetiden for å få levert dokumentene til politiet var på én måned. Og ventetiden stoppet ikke der. Behandlingstiden på å få visumet er åtte måneder.

– Jeg ble sjokkert da jeg hørte det. Jeg må altså vente opptil

åtte måneder for å få et visum som varer i tolv måneder.

Hun forteller at visumet ikke gjelder fra når hun får det innvilget, men fra den dagen hun søkte.

– Det er ikke en liten byråkratisk glipp, men en systemfeil, mener Ward.

Hun frykter at hun i praksis kan sitte igjen med så lite som fire måneder til å finne en jobb.

Må overbevise arbeidsgiver

– Jeg oppholder meg selvsagt lovlig i Norge, og det er enkelte ting jeg kan gjøre, som å jobbe 50 prosent. Jeg har også rett til å bo her, sier Ward.

Ward kan søke fulltidjobb, men hun kan ikke begynne i en fulltidsstilling før hun har fått

Jeg føler meg fanget i et evig venterom

Alice Ward (26), britisk student i Norge

den nødvendige tillatelsen.

Dersom hun får et jobbtilbud, kan hun endre søknaden til en arbeidstillatelse. Denne søknaden har ifølge Utlendingsdirektoratet (UDI) en oppgitt behandlingstid på opptil to måneder.

– I teorien kan jeg si til arbeidsgiver at dersom de gir meg jobben, kan jeg endre søknaden min til en arbeidstillatelse, men da må jeg fortsatt vente på at søknaden behandles.

Ward peker på at det allerede er vanskelig for nyutdannede å få innpass i arbeidsmarkedet. Uvissheten rundt oppholds- og arbeidstillatelsen gjør situasjonen enda mer krevende.

– Jeg må i praksis overbevise arbeidsgiver om å ansette meg før arbeidstillatelsen er innvilget. Hele poenget med tillatelsen var å gjøre jobbsøkingen enklere. Nå har køen og etterslepet virkelig ødelagt dette.

Krav om opphold i Norge

Ward forklarer at den lange behandlingstiden ikke bare begrenser jobbsøkingen, men også mulighetene hennes for å reise til hjemlandet.

– Jeg får ikke forlate landet. Jeg har søkt om å få saken min prioritert fordi bestemoren min er veldig syk. Vanligvis prioriteres bare saker med nærmeste familie, som foreldre, barn eller søsken. Jeg føler meg fanget i et evig venterom.

Ward sier at situasjonen tyder på at man er mindre velkommen uansett hvor kvalifisert eller godt integrert man er.

«En betydelig barriere for noen bedrifter»

Ester Bøckmann forsker blant annet på arbeidsinnvandring hos forskningsstiftelsen Fafo.

Hun skriver på e-post til Universitas at de lange behandlingstidene kan få konsekvenser for hvor attraktivt Norge er for utenlandske arbeidssøkere.

«En ansettelsesprosess er allerede en kostbar og tidkrevende affære, særlig når det gjelder ansettelser av folk med sterk kompetanse. Så dersom det i tillegg er usikkerhet rundt prosessen med å søke arbeids- og oppholdstillatelse, kan det bli en betydelig barriere for noen bedrifter.»

Bøckmann peker på at det er sterk konkurranse om kvalifisert arbeidskraft i hele Europa, hvor flere land forsøker å redusere nettopp behandlingstider for å gjøre det lettere å rekruttere arbeidskraft utenfor EØS.

«Å beholde den kompetansen vi alle-

rede har klart å tiltrekke oss, uavhengig av hvilke tiltak det måtte innebære, er generelt en stor fordel.»

Fremtiden avgjøres av UDI

«Vi har en ventetid på opptil åtte måneder for søkere som ønsker en oppholdstillatelse som arbeidssøker. Det betyr at noen søknader tar kortere tid å behandle, mens andre søknader vil bli behandlet i løpet av åtte måneder.» Det skriver UDI på e-post til Universitas.

De forteller videre at de erfaringsmessig alltid har en stor mengde ulike søknader til be-

Jeg må i praksis overbevise arbeidsgiver om å ansette meg før arbeidstillatelsen er innvilget

Alice Ward (26), britisk student i Norge

handling og mange ubehandlede søknader. Denne situasjonen medfører at de kontinuerlig må foreta prioriteringer mellom ulike saker.

UDI svarte ikke på spørsmål om konsekvensene av den lange behandlingstiden, eller hvorfor tillatelsespersonen regnes fra søknadsdatoen.

Ward presiserer at hun er glad for muligheten til å søke oppholdstillatelse, men at prosessen blir så kronglete er frustrerende.

– Hvis UDI ønsker at nyutdannede, norsktalende unge mennesker med norsk utdanning skal bli værende og bidra, må behandlingstiden for denne tillatelsen samsvare med formålet med den.

universitas@universitas.no

IRONISK: For hver måned mottar Alice Ward (26) mail fra UDI om at saken fortsatt ikke er ferdig behandlet.

Emma Holten mener vi har glemt hva som gjør et samfunn rikt

Vi skal ikke spørre om hva arbeidslivet kan bruke en humanist til, men om hva en humanist kan bidra med i verden, mener forfatter Emma Holten.

Feministisk økonomi

Tekst Åsne Skeie
Illustrasjon Nora Hognes Berg

– Vi trenger bussjåfører som har lest Platon.

Det sier den danske forfatteren Emma Holten uten å blunke når vi møter henne på Grand Teatrets kafé i København. Er det snakk om elitistiske idealer eller en overvurdering av hva det krever å kjøre buss? Nei, Holtens agenda er en ganske annen.

Å lese Platon gjør deg ikke bare til en bedre bussjåfør, mener Holten. Det gjør oss også til gladere mennesker. For å forstå hvorfor er vi nødt til å stille økonomifaget til veggs og gjøre oss kjent med Holtens kongstanke: At klassisk økonomisk tenkning har for mye makt i samfunnet, og at vi må tørre å se den i hvitøyet.

For som Holten mener, har vi glemt hva som *egentlig* gjør et samfunn rikt.

Økonomi er politikkens morsmål

– Alt handler om penger, sier Holten oppgitt og vifter en hånd mot strømmen av syklistene som suser forbi utenfor vinduet.

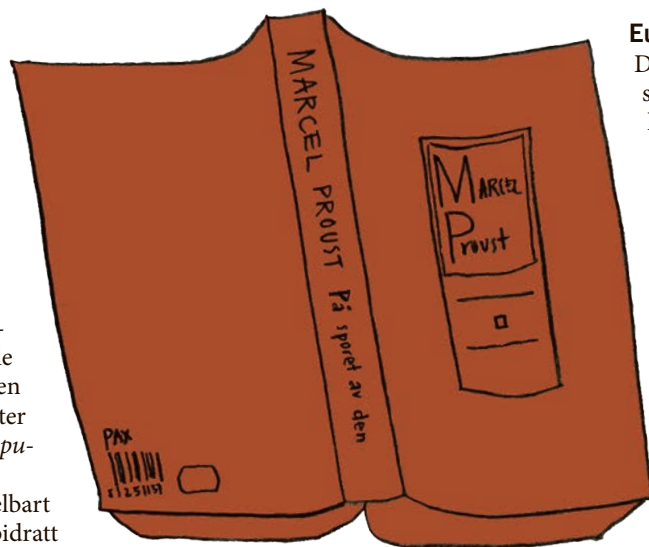
Det er *myldretid*, det danske ordet for ettermiddagsrushet når alle skal hjem fra jobb. Arbeidsdagen burde være slutt, men rundt oss sitter folk stadig krumbøyd over *computerne* sine.

Bemerkningen, som umiddelbart kan lyde både banal og naiv, har bidratt til å gjøre Holten til en av Danmarks mest kjente samfunnsdebattanter. I boka *Underskudd* (2024) kritiserer hun hvordan det vi anser som verdifullt, i stadig større grad knyttes til det som gir økonomisk vekst. Verdiene som derimot gjør livet verdt å leve, som fritid, kjærlighet og vennskap, er vanskelig å måle med økonomenes metoder. Derfor blir det heller ikke prioritert politisk, skriver hun i boka.

Ifølge Holten har det utløst en uthuling av velferdsstaten, der oppgaver som er av-

gjørende for at vi skal kunne leve gode liv enten er for dårlig belønnet, eller ikke belønnet i det hele tatt. Det gjelder særlig tradisjonelt feminine omsorgsoppgaver som å passe barn, pleie syke og ta vare på venner og kollegaer. Fordi disse oppgavene krever både tid og menneskelige ressurser, regnes de ofte som en underskuddsforretning for staten, mener hun. Resultatet?

– Vi får det tiltagende dårligere som mennesker. Det til tross for at vi blir rikere økonomisk sett, konstaterer forfatteren, som tar til orde for en mer feministisk orientert økonomi.

Verdien av Platon

At samfunnet i stadig større grad drives av det som gir økonomisk vekst, gjennomfører hele kulturen vi lever i, mener Holten. Også universitetene og studentene har internalisert kapitalismens konkurranse-logikk. Studiepoengene skal tas fortere, CV-en tilpasses arbeidsmarkedet og flere grader skal oppnås. Gjerne samtidig. Ikke

minst er humaniora et mer presset fagfelt enn noensinne. For hva tjener vi egentlig på å lese Platon?

– Det gjør oss dyktigere til å være menneske. Og til å tenke over hvordan samfunnet går, mener Holten.

Det er ikke nødvendigvis Platons teorier i seg selv hun sikter til, men til verdien av humanistisk tankegods som helhet. Vi kunne like gjerne sagt Proust. Eller *dannelse* om du vil. Men har det virkelig noe å si for hvor god bussjåfør du er?

Ja, mener Holten.

– Humaniora gjør deg bedre til å orientere deg i systemet du befinner deg i. Til å stille spørsmål, finne ut av hvordan det kunne fungert bedre og til å kommunisere på tvers av faggrupper.

Det handler altså ikke om å kunne sin Platon, men om at en bussjåfør også er et menneske i et samfunn med behov for å forstå både seg selv, andre og systemet hen er en del av.

Europa er et museum

Da velferdsstaten skjøt fart og masseuniversitetene tok form på 60-tallet, var dannelse et mål i seg selv og universitetene en investering i demokrati og likhet, forteller Holten.

På 80-tallet fikk markedskreftene større politisk innflytelse. I dag er utdanning først og fremst til for å løse oppgaver i arbeidsmarkedet, lyder Holtens analyse.

– Universitetene er blitt til fabrikker som produserer ferdigutdannede som om de var et produkt, sukker hun.

– Synet på utdanning som en verdi i seg selv er forsvunnet.

For Holten betyr økonomisk rikdom lite hvis de *reale ressursene*, velferdsstatens opprinnelige formål, ikke følger med. Kan vi studere for gledens skyld? Får vi hjelp når vi er syke? Hvordan har vi det? Alt sammen er nødvendige forutsetninger for at vi overhodet skal bli i stand til å jobbe.

– Europa er blitt et museum. Vi lar velferdsstatene forfalle mens vi forsøker å konkurrere mot land som Kina om å ha størst økonomisk vekst, mener hun.

Et samfunn grunnlagt på angst

Til tross for at Kina de siste årene har hatt en enorm økonomisk vekst, henger landet stadig etter på én ting: Livskvalitet. Det er her den egentlige konkurransen burde ligge, slår Holten fast.

– I kortere arbeidstider, lengre liv, i sunne og friske barn som får verdens beste utdanning og blir smarte mennesker.

I stedet bruker vi hele livet på å konkurrere med våre medmennesker om å bli mest mulig optimal arbeidskraft, påpeker hun. Det ser bra ut på økonomenes papirer. Men vi har fått et individualistisk samfunn grunnlagt på angst. Angst for ikke å kunne bo i byen, angst for ikke å ha råd til å få barn, angst for ikke å klare seg. Alt i en selvforsterkende syklus som gir mer stress og depresjon, mener Holten.

– Det er et mysterium for økonomene

Les mange bøker og se mange filmer. Og drikk fandens mange øl

Emma Holten, forfatter og samfunnsdebattant

hvordan det kan være sånn. Men det er ikke et mysterium for meg, smiler hun.

Spørsmålet om hva et rikt samfunn er, kan altså ikke overlates til den etablerte måten å tenke økonomi på. Ifølge Holten bør andre faggrupper, især humaniora, få mer innflytelse over den politiske agendaen og

Seks kjappe

Hva ved universitetene ville du avskaffet?

– Ideen om at man skal publisere mye.

Hvilken forestilling om suksess ville du avskaffet?

– At det er rike mennesker som har suksess. Rike mennesker er de mest ulykkelige menneskene man treffer.

Hvilket yrke synes du er mest undervurdert?

– Barnomsorg. Pedagoger.

Hvilket yrke er mest overvurdert?

– Investor.

Hvorfor bør vi ta friår?

– Jo flere friår du har, desto klokere blir du. Det er for tidlig å lære om Foucault hvis du er 19 år og aldri har hatt sex.

Hva er det mest kapitalistiske du gjør?

– Å eie egen leilighet.

spørsmålet om hvordan det gode liv ser ut. Men hvordan skal vi finansiere den utbyggingen av velferdsstaten som Holten etterlyser?

– Forstå at det ikke er kjøpekraft som gjør oss lykkeligere og finne oss i mindre materialistiske liv, sier hun.

For jo større økonomisk vekst et samfunn har, desto større blir forventningene til hva vi skal kunne kjøpe. Og med kommersialiseringen av sosiale medier, blir vi i

Vi trenger bussjåfører som har lest Platon

Emma Holten, forfatter og samfunnsdebattant

større grad enn tidligere eksponert for hva de rike har, og det betyr noe for hva vi ønsker oss, mener hun. Holtens tale er klar:

– Jeg kan ikke forestille meg noe mer sørgelig enn å være 19 år og drømme om å jobbe.

Et intellektuelt hierarki

– Fraværet av dannelse kan paralisere et samfunn, sier hun, og trekker frem USA som et eksempel på land med store forskjeller i utdannelsesnivå, til tross for høy bruttonasjonalprodukt per innbygger.

Resultatet blir, ifølge Holten, et «intellektuelt hierarki» der informasjonen flyter dårlig mellom samfunnssjiktene. For jo flere som har dannelse i bagasjen, desto bedre blir vi til å forstå hverandres interesser og behov. På den måten styrkes samfunnets sammenhengskraft og tilliten vi har til hverandre, mener hun.

Også i de skandinaviske velferdsstatene ses en politisk dreining mot kortere, mer arbeidslivsrettede utdanningsløp.

– Vi risikerer å løpe inn i rigide samfunnsstrukturer som løser problemer langsommere, frykter Holten, og sender et stikk til bruken av kunstig intelligens.

Chatbots gir oss kanskje informasjonen vi trenger her og nå, men den lærer oss ikke å tenke komplekst. Men det gjør Proust, sier Holten, som spår at humaniora vil få en renessanse.

– Vi skal ikke spørre «hva kan Equinor

bruke en filosof til?», men «hvordan kan denne informasjonen bidra i verden?»

Ta deg tid!

Humanistisk dannelse gjør verden større, mener Holten. Platon og Proust hjelper oss med å sette våre egne liv i kontekst. Med å bli en bedre venn, elsker og medborger. Med å få øye på hva som gjør livet verdt å leve. Det er der den egentlige rikdom ligger. Uansett om du er bussjåfør eller advokat.

– Men jeg kan ikke bevise det med økonomiske metoder, poengterer Holten.

Med det står vi igjen ved

Holtens kjernekritikk av det moderne samfunnet: At verdier som ikke kan måles i tall, ofte havner i glemmeboka når vi avgjør hva som er verdifullt. Uansett om det gjelder betydningen av å ta et friår, passe en syk mor, ha et grønt tre utenfor vinduet eller studere Platon før man blir bussjåfør.

Det gjelder både på det politiske og per-

sonlige planet, mener hun.

– Stresset jeg hadde over arbeidsmarkedet som student, samsvarte aldri med de utfordringene jeg skulle møte som voksen, forteller Holten.

Forfatterens råd til studenter er klare:

– Nyt at du har tid. At du ikke har så mye ansvar. Les mange bøker og se mange filmer. Og drikk fandens mange øl.

Og ikke minst:

– Lær deg ting for moro skyld, avslutter hun før hun sykler ut i myldretiden på vei til å holde et kveldsforedrag.

Hun jobber nok mer enn de fleste. Men hvis det er for gledens skyld, er det kanskje verdt det.

Jeg kan ikke forestille meg noe mer sørgelig enn å være 19 år og drømme om å jobbe

Emma Holten, forfatter og samfunnsdebattant

DEBATT

Idé- og debattredaktør: **Albert Randsborg**
albertrandsborg@gmail.com 938 27 476

KJØR DEBATT

Hete tips om debatter i andre redaksjoner

PISA, tilgi dem

I vår kunne man lese i Universitas at 93 studenter hadde skrevet under en klage med mål om lavere sensurkrav etter eksamen i Mikroøkonomi 2. Jeg har selv tatt faget og kan fortelle at det ikke akkurat er kjent for å være plankekjøring. Da jeg leste saken, så jeg for meg en drakonisk emnekoordinator som fortjente litt pushback, og jeg heide egentlig skikkelig på studentene.

Det var før jeg leste eksamen-sopp-gaven. Alle spørsmålene hadde minst en hel forelesning dedikert til seg. Jeg sier ikke at oppgavene var lette, men så ille var de ikke. Likevel tenkte hele 93 mennesker at dette var urettferdig nok til å klage på.

Hendelsen er representativ for en teori jeg har, styrket av forrige ukes PISA-resultater. Lærere og professorer vil ikke si det selv, men de er egentlig drittleie av at de opprettholder den samme standarden som alltid og at vår generasjon bare gjør det dårligere og dårligere. Det verste er at vi ikke skjønner det selv. Samtidig kunne man forrige uke lese at 40 prosent av Norges tiendeklassegut-

ter klassifiseres av OECD som funksjonelle analfabeter. Det er helt sykt bekymringsverdig og fortjente mye mer spalteplass enn det fikk i den utålmodige medie verdenen vår.

Å kjefta på individet er bortkastet energi. Vi blir jo dumme over hele linja, og da tar ikke viljestyrken vår oss så langt. Noe annet kan også anerkjennes. Om man fikk i oppgave å designe et miljø for å minimere akademiske prestasjoner, tror jeg ikke dagens realitet hadde vært så langt unna sluttresultatet. Først fikk vi skjermen med sosiale medier og mistet all interesse for gamle kjedelige bøker. Deretter fikk vi KI-modeller som kan gjøre skrivingen for oss også. Når man legger til en handlingslammet regjering i møte med globale teknologiselskaper inn i miksen, er jeg overrasket over at hele 60 prosent av tiendeklasseguttene ikke er analfabeter. Lesing og skriving virker jo helt tjuende århundre.

Bortsett fra å skrive *prompts*, da. Det må man jo kunne.

Av AR

Ukas overhørt

Det er lett å tenke «herregud, hvem er jeg til å mene noe liksom?» Men du er det.

Motivator

Jeg ser på Ringenes herre for tida. Du vet, to tårn. Never Forget.

Patriot

Oslo har blitt så dyrt at raringene som absolutt BØR bo alene, ikke lenger kan bo alene.

Anonym

DEBATTREGLER I UNIVERSITAS

Har du overhørt/lest noe artig/forferdelig/overraskende blant dine medstudenter?

Vil du få din mening på trykk i Universitas?

Send innlegget ditt på e-post til

debatt@universitas.no

samt på hvilket universitet/hvilken høyskole du overhørte det.

Alle sitater blir publisert anonymt.

■ Vi trykker ikke innlegg som har vært på trykk i andre aviser, eller som er hatske og trakasserende

■ Vi forbeholder oss retten til å forkorte innlegg

■ Frist for innsending av innlegg er søndag kl. 17

■ Legg ved et portrettfoto av deg selv i e-posten

■ Typiske innlegg er mellom 1500 og 2000 tegn, inkludert mellomrom. Lengre innlegg kan vurderes i noen tilfeller

Du trenger ikke vente til studiene rakner før du sier fra

Én av fire unge er pårørende. Mange tar med seg et ansvar inn på campus som ingen kan se.

Pårørende

Robin Kirknes Andreassen, Fagrådgiver i Pårørendealliansen

Noen uker inn i studieåret begynner den nye hverdagen å sette seg. Nye fag, nye mennesker og kanskje et nytt liv i en ny by. Men ikke alle studenter kommer til campus alene. Noen har med seg en syk forelder. En bror med rusproblemer. En søster som strever psykisk. En partner som trenger hjelp. Ikke fysisk, men som en del av hverdagen og timeplanen. 22. september markeres Pårørendedagen. I år handler dagen om pårørendes lovfestede rettigheter. For unge pårørende som studerer, er situasjonen litt annerledes. De har få rettigheter som følger direkte av at de er pårørende. Men det betyr ikke at de står uten muligheter.

Den nasjonale pårørendeundersøkelsen 2025 viser at rundt én av fire unge mellom 16 og 25 år er pårørende til en forelder, søsken eller partner. De fleste tenker kanskje ikke på seg selv som «pårørende». De tenker at mamma er syk. At pappa trenger hjelp. At lillebror ikke kan være alene. At noen må stille opp. Pårørenderollen kan bety praktiske oppgaver, telefoner, bekymring og en følelse av alltid å måtte være tilgjengelig.

For noen går det fint å kombinere med studiene. For andre begynner det etter hvert å koste. Forelesninger droppes. Pensum må vente. En praksisdag kolliderer med en sykehustime. Eller det skjer noe hjemme rett før eksamen. Da er det lett å tenke at man bare må få det til.

Studiesteder vi har vært i kontakt med sier at de ønsker å finne løsninger når studenter står i krevende livssituasjoner. Men de må vite om situasjonen. En studieveileder kan være et godt sted å begynne. Mulighetene kan være en individuell utdanningsplan, permisjon, gyldig fravær eller alternative løsninger dersom noe skulle kolliderer med undervisning eller eksamen. Hva som kan innvilges, varierer mellom

studiesteder og fra sak til sak.

Poenget er ikke å senke faglige krav, men at det noen ganger finnes andre måter å gjennomføre studiet på når livet gjør den ordinære planen vanskelig. Derfor kan det være lurt å spørre før situasjonen blir akutt: «Dette er situasjonen min. Hvilke muligheter har jeg?»

Mange unge pårørende er flinke til å få ting til å fungere. De møter opp, leverer oppgaver, tar telefonen hjemmefra mellom forelesningene, reiser hjem i helgene og prøver å holde livet i gang. Først når eksamen ryker, fraværet blir for stort eller man selv blir utslitt, blir situasjonen synlig. Derfor utfordrer vi universitetene og høyskolene. Gjør det lettere for unge pårørende å vite hvor de skal henvende seg. Studenter bør slippe å lete gjennom flere nettsider for å finne ut om situasjonen teller som en «tvingende grunn», et «særlig behov» eller et «forhold utenfor egen kontroll».

En rettighet eller ordning har liten verdi dersom den som trenger den ikke vet at den finnes. Unge pårørende har ikke nødvendigvis krav på en bestemt løsning bare fordi de er pårørende. Men de kan ha flere muligheter enn de tror. Derfor er vår oppfordring til deg som kjenner deg igjen i dette: Si fra. Ta kontakt med studieveilederen eller fakultetet. Spør hvilke muligheter som finnes dersom situasjonen hjemme påvirker studiene. Finn ut hva som gjelder for fravær og dokumentasjon før du trenger det.

Og til universitetene og høyskolene: Gjør informasjonen enkel å finne. Nevn pårørende når dere beskriver studenter som kan ha behov for støtte og tilrettelegging. Sørg for at studenten som skriver «mamma har blitt alvorlig syk, hva gjør jeg nå?» møter noen som kjenner mulighetene.

Én av fire unge er pårørende. Noen sitter på lesesalen akkurat nå og prøver å få to liv til å gå opp samtidig. De bør vite at de ikke trenger å finne ut av alt alene.

debatt@universitas.no

Vi må ta et oppgjør med fascismen før bøkene brenner

Det å være student har alltid vært politisk. Motstand og meninger har lenge hatt sin rolle i studentlivet – og når fascismen vokser, må vi reagere.

Høyreekstremisme

Julie Kanutte Oppegaard Risøe og Maja Elise Winge, Sosialistisk Ungdom

Vi har lenge likt å tro at høyreekstremisme tilhører fortiden, et mørkt kapittel som ble avsluttet i 1945. Valgresultatet for Alternative für Deutschland (AfD) i Sachsen-Anhalt viser noe annet. Historien ligger ikke bak oss; den står i døråpningen.

Fremskrittspartiet er ikke AfD.

Likevel er enkelte retoriske likheter tydelige: fortellingen om at «vanlige folk» trues av innvandring, at eliter og medier skjuler «sannheten», og at samfunnsproblemer kan forklares ved å peke ut bestemte grupper. Når slike tanke-mønstre normaliseres, kan de legge grunnlag for en mer ekstrem

politikk – også i Norge.

Dette truer vår troverdighet og vårt levebrød som akademikere. Ideologiene overlever ved å være kunnskapsresistente. Når fakta relativiseres, medier og forskere systematisk utpekes som fiender, og demokratiske institusjoner mistenkeliggjøres hver gang de står i veien for «folkets vilje», svekkes tilliten demokratiet er avhengig av.

Et demokrati dør ikke nødvendigvis i et kupp. Det kan uthules langsomt, valg for valg, gjennom at vi venner oss til stadig grovere språk, stadig hardere grenser og stadig mindre empati. Dette er

farlig for oss studenter. Vi kan ikke la «ironiske» konspirasjonsteorier og dehumaniserende vitser gli forbi uimotsagt. Ikke minst må

Vi kan ikke la «ironiske» konspirasjonsteorier og dehumaniserende vitser gli forbi uimotsagte

vi forsvare fagmiljøene.

Når demokratiet svekkes, mister studenter og forskningsinstitusjoner sin autoritet. Høyreekstremismen vinner på å bygge ned universitetene og vaske vekk

nyanser. De tjener på enkle forklaringer til kompliserte spørsmål – og med fagbøker i våre hender, kan vi ikke glemme hvem som brant dem. På denne måten berører den voksende fascismen oss direkte.

I møte med fascisme holder det ikke å være «bekymret». Antifascisme må være et praktisk prosjekt. Ansvaret kan ikke overlates til «noen andre». Det ligger hos oss alle i hva vi stemmer, hva vi deler og hva vi lar stå uimotsagt.

Høyreekstremismen vokser når vi vender oss bort. Den taper først når likegyldigheten gjør det samme.

debatt@universitas.no

Forskjellen på kalkulatoren og KI

Kalkulatoren gir et svar du kan sjekke. KI tar over selve sjekkingen. Det er hele forskjellen.

Kunstig intelligens

Christoph Trattner, professor i informasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen og senterleder for SFI MediaFutures

Universitas' idé- og debattredaktør Albert Randsborg spurte forrige uke om KI faktisk er annerledes enn kalkulatoren og bilen, og hvorfor ingen av oss som skriver i Khrono forklarer det. Han har rett i at vi skylder ham et svar. Debatten er forvirrende fordi den handler om to spørsmål som ligner på hverandre.

Først det tekniske. En språk-

modell er trent til å gjette neste ord, milliarder av ganger, på enorme mengder tekst. Konsekvensen er viktigere enn matematikken: Modellen lager tekst som virker riktig. Ofte er den det. Men modellen har ingen innebygd sjekk av forskjellen.

Det er her kalkulatorsammenligningen svikter. Kalkulatoren gjør én ting, og svaret kan kon-

trolleres av alle som kan regne. Språkmodellen formulerer, argumenterer og vurderer kilder – nettopp de ferdighetene vi trenger for å kontrollere det den leverer. Delegerer vi dem bort, delegerer vi også bort evnen til å sjekke. Bilen ga oss svakere hester, men vi trengte aldri hestens ferdigheter for å vurdere om bilen kjørte riktig.

Så hvorfor krangler folk? Fordi optimistene måler assistert prestasjon: hvor godt du løser oppgaven med verktøyet i hånden. Pessimistene bekymrer seg for bevart kompetanse: hva du kan når verktøyet tas bort. Begge kan ha rett samtidig. Andreassens poeng om bedre karakterer og svakere studenter, slik Randsborg gjengir det, er

ikke en selvmotsigelse, det er nettopp dette paret. Forsknin-gen peker i begge retninger, og det meste er målt i én økt. Hva et år

Det avgjørende er trolig ikke hvor mye KI du bruker

med daglig bruk gjør, vet nesten ingen.

I et eksperiment vi nettopp har gjennomført, vurderte over 500 deltakere påstander med og uten KI-hjelp og ble testet igjen en uke senere. Med KI-svaret foran seg

traff de ni av ti ganger – uten, omtrent to av tre. De som måtte svare selv først gjorde det ikke bedre uken etter enn de som fikk svaret med en gang. Ferdigheten var lånt, ikke lært. Det avgjørende er trolig ikke hvor mye KI du bruker, men hvilke deler av tenkingen du beholder selv.

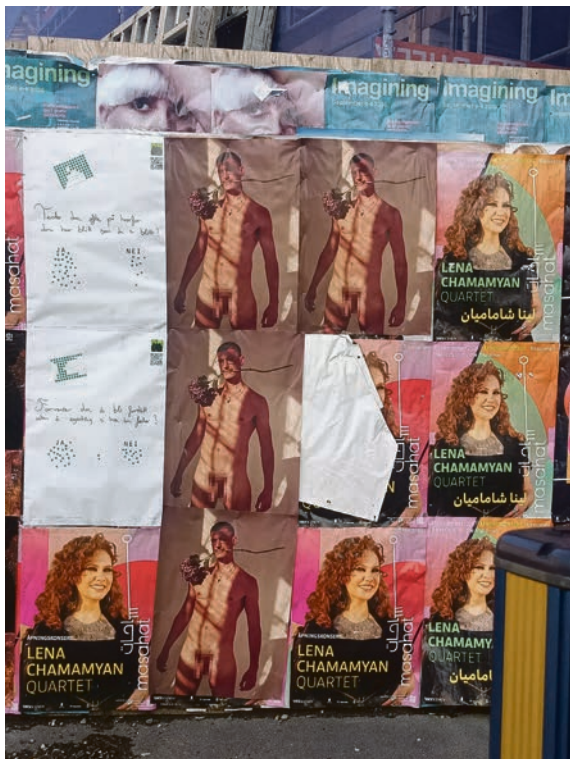
Datasentrene og profitten er en reell debatt, men en annen enn den om hva som skjer i hodet til den som bruker verktøyet.

Randsborg sier at hvis ingen kan forklare, spør han bare KI. Gjør det. Og prøv så å forklare svaret til en venn uten skjermen foran deg. Der ligger hele forskjellen.

debatt@universitas.no

Øyeblikket

av Foto Fotografesen

DIKT-PIC: Oppmerksomhetsbaitingen har nådd debattseksjonen.

Ukas sitat:

Det hjelper ikke alltid med fred i Iran

Oljetopp Olje Aune til DN.

Anmelderredaktør: **Elisa Turcato Bakken**
elisarbakken@gmail.com 418 43 948

ANMELDELSER

Universitas anbefaler

3000 – Indigio
For deg som savner Hvitmalt gjerde, eller andre norske gamle indierock-band. Låta tilgir det usedvanlig kleine albumcoveret.

Vepsestikk – Fucking gudinne
Det virker som dynamikken i studio gir plass til undring. Resultatet blir nokså freidig – en generell stemning som smitter over på lytteren.

Universitas advarer

Trygve Skaug – Slåss mot mørke
Gir meg en uklar lengsel etter stillhet.

Nora Roll – Skuffa
Som å sitte fast i samtalen med en ganske full og selvmedlidende bekjent på byen.

Konsert:

Urørlig i six inch heels

Den hittil ganske ukjente Bianca føles mer ut som et heldig lån fra hiphopens verdensscene.

Bianca

Hvor: Blå
Når: Torsdag 10. september

Ah, Bylarm! Festivalen hvor du er garantert å bli avvist i døra til konserter du har betalt for.

Heldigvis er jeg tidlig ute til Biancas konsert på innesce- nen på Blå, og jeg har stilt meg lengst frem sammen med en buffer av *besties*. «*Babes, I just gotta tell you*, du er *gour- geous*». Komplimentet kommer fra jenta ved siden av til en fremmed som nå kaster komplimenter i retur. Rammene rundt Bianca på Bylarm er satt, og hun trækker ut på scenen idet den harde bassen til «Store» dunker ned i scenegulvet.

Uten å nøle

Jeg tar meg selv i å surmule der jeg nikker i takt til *tracken*, sånn som man kan gjøre når noe er vennelig bra. Linjene hamres inn i lokalet. «*Bitches on my dick*», de gjør det van- skelig å styre», rappes det. Med *autotune* legger hun stem- men sin oppå *playbacken*, som takket være den frekke ar- rogansen får meg til å glemme alt jeg tidligere har ment om den saken.

Overgangene gjøres uten betenkeligheter, og neste *track* overlapper den forrige uten pause. På en festival som ellers

kan preges av litt stakkato opptredener og tekniske farts- dumper, er dette gjennomgående plettfritt. Biancas attitude tilrettelegger for et show som overgår det som lar seg kore- ografer. Med stødig stemme og en flyt som ikke nøler, rap- pes det om karer uten ryggrad, gjengen og blokka. Og med gardeblick over hodene på publikum gir hun oss noen sek- under til å beundre. Sort korsett og sorte *six inch heels*. Hun svinger seg i bæresøylene på Blå som det var hennes plan- lagte scenografi. Attityden konnoterer en selvtillit som føles eksotisk i et norsk musikklandskap, særlig foran Bylarms beskjedent nikkende bransjeklientell. Det er eksplisitt, men til gjengjeld helt overbevisende.

På toppen av eget spill

Det ropes og takten klappes i øyehøyde. Energien føles stor under låta «456», og jeg tenker at vi er nummeret før en stjerne fra Amerika kommer ut på scenen. Det skjer ikke. I stedet er det Oslos motstykke som tropper opp: Artisten Pen gutt.

Gjesteopptredenen bekrefter det Bianca allerede har be- vist: Hun trenger ikke hjelp. Der hun leverer trap med mye følelse, blir Pen gutt et litt søvnig tilskudd til sammenlik- ning. I et forsøk på å oppsummere opplevelsen får jeg en trang til å bruke ord jeg ellers ikke anser for mine å bruke. Det er lett å dra sammenligninger til artister i helt andre land enn vårt eget. Jeg nøyer meg med å si at Bianca er helt på toppen av sitt eget spill. Med deler av kveldens setliste fremdeles utgitt, føles dette ut som en forsmak på noe for- friskende i norsk hiphop.

Nora Nasiri
anmeldelser@universitas.no

FOTO: @HANNAHTORV

Telemarking på alles lepper

Hypen rundt *Bygdetrapen* i forkant av By- larm førte til trengsel inne på Blå. Måtte du tisse, fikk du vær så god nyte resten av festen på do.

HC og Subaru

Hvor: Blå
Når: Fredag 11. september

Før HC og Subaru inntar scenen på Blå fredag kveld, har de rukket å *buzze* så mye at det i Klassekampens musikk maga- sin florerer av ord som *skrrt*, *ad-libs* og *fjasebokji*.

Når albumet *Bygdetrapen* allerede har rukket å bli intellektualisert opp i mente, er det klart man gleder seg til å oppleve fenomenet selv. Og jaggu! Telemarking over trap-beats låter neimen ikke så verst på Oslos svette- ste klubb. Men det er ikke musikken i seg selv som gjør HC og Subaru sin konsert til en spesiell opplevelse.

Glem tungtvannet

Det dunder, jeg skvetter, så dukker to maskerte mennesker opp på scenen. De roper ikke om det er noe liv her. Det ser de. Når HC begynner å rappe, lirer han av seg linjene på al- bumets første låt «Tønna» med mørk røst og overbevisning.

Det hersker liten tvil om at «Denne dialekta som du hører, fekkén rett fra pappa». Glem tungtvann. Nå er det pappas dialekt som er Telemarks store eksportvare. Folk synger iallfall med på kav telemarking.

Trap-beatsa runger fra høytalerne. *Playbacken* som til tider dukker opp drukner i energiutvekslinga mellom de på scenen og vi som står gulvet foran den – skjønt ikke alle nøyer seg med å holde føttene på bakken.

Noen klatrer opp på bord, noen i søyler, noen på skuldre. De fleste andre hopper og mosher og gauler om hverandre. Akkurat som på albumet er det tett mellom slaga. Ingen intro, bare rett på; «*cut the crap*» som Subaru sa til Vogue i mai.

Utilslørt bygdefest

Når det i høyden ropes noen få ord mellom låtene er det rene gledesutbrudd fra duoen. Riktignok er hyllesten til bygda innlemma i doser av gloser Senterpartiet godt kan la seg inspirere av. Men det er ikke det som gjør konserten spesiell. Den er spesiell fordi det er genialt ugenialt.

Duoen distanserer seg fra alt som vanligvis lar seg opp- drive på Blå, og i løpet av konserten får vi en stakket stund ta del i den utilslørte stemninga som hører bygdefesten til. Det blir plutselig forfriskende å høre publikum rope linjer om mus og snøscootere når duoen spiller sin siste låt for kvelden, «Arctic Cat». Vi danser, de danser, og musikken syr det hele sammen.

Prisen for årets stjerneskudd på Bylarm gikk ikke så

FOTO: STIG BUVARP

overraskende til gruppa. Den kunne kanskje blitt delt ut før festivalen gikk av stabelen i år. På Norges nasjonaldag fastslo jo Vogue at *Bygdetrapen* er vår nye nasjonalskatt.

Det er likevel ingen tvil om at kraftsalven av en konsert bekrefter HC og Subarus stjernestatus. Vær rask på ballen ved neste konsertslipp.

Åse Stefansen
anmeldelser@universitas.no

Ukas anbefaling

Skjem bort føttene dine

Ikke bli lurt av den varme septembersolen: Høsten kommer før du vet ord av det. Sanselige inntrykk som å gå barbeint gjennom gresset eller bore tærne ned i varm sand, blir byttet ut med klamme føtter i grove ullsokker og gulvkalde leiligheter. Men frykt ikke. Med et enkelt fotbad kan du gi føttene dine følelsen av sommer hele året. Ta frem kollektivets skjoldete vaskebøtte og senk de tørre tærne dine ned i litt for varmt

vann. Hell badesalt så det legger seg oppå fotbladene og gir små kilende frysninger. Slik kan du sitte lenge med en kopp te og la varmen spre seg fra topp til tå, eller tå til topp, alt ettersom. Invester i en fotfil og rasp helene som en parmesan. Avslutt med å smøre et tykt lag krem og føl deg usedvanlig sexy.

Sunniva Asbjørnsen, journalist i Universitas

Hvem: Alle Hva: Ta fotbad
Hvorfor: For å beholdelelsen av sommer og føle seg sexy

En øl er faktisk nok

Du vil gjerne vise at du er spennende på første date. En øl er ikke representativt for det unike mennesket du er. Så du foreslår heller at dere skal klatre ute. Men plutselig står du i veggen og innser at du ikke er noen klatremaskin. Du skjelver og må bæsje fordi konseptet date er nervepirrende nok. Med hjelmen på halv tolv kommer du deg ikke en gang til første klipp og må forsvare at du egentlig er bedre til vanlig. Eller kanskje

du foreslår bowling og innser litt for sent at det alltid er en som bowler og en som ser på. Eneste form for kommunikasjon finner sted når du snur deg med et panneklask fordi du ikke treffer en eneste kjegle. På første date har du allerede nok prestasjonsangst. Og nei, det er ikke kjedelig å foreslå en øl.

Sunniva Asbjørnsen, journalist i Universitas

Hvem: Single Hva: Ikke ha ambisiøse første dater
Hvorfor: Det tillegger et unødvendig stressmoment

Teater:

Vi er alle jord

Gjennom monologer basert på intervjuer får vi i *Bønder* et ektefølt og nært inntrykk av livet som bonde i dag – og det beveger.

Bønder

Hvor: Centralteatret
Når: Torsdag 10. september

Det er fremdeles sensommerlig i Oslo, og en liten stund minner gaten foran Centralteatret om en sørligere storby.

Det ligger sjokkrosa tepper langs bakken. Lyslenker og vimpler i sterke farger gir assosiasjoner til tivoli, og det er lett å bli feststemt her! Idet en såpeboble detter ned i ølen min er det på tide å trekke inn dørene til hovedscenen på teaterfestivalen Oslo Fringe.

Et fargerikt lappeteppe

Bønder handler om den norske bonden, og erfaringer fra livet som bonde formidles både gjennom monologer og på andre, mer eksperimentelle, måter. Det tivoliaktige fra utsiden følger også med inn i forestillingens kostymer og scenografi, og skuespillerne bruker scenen på finurlige måter.

Det er noe pippi-aktig over stykket. Både farger og søm er lekent og slitt. Det har en fin effekt når skuespillerne i visse øyeblikk nærmest smelter sammen med scenografien. De blir liksom en del av det fargerike lappeteppet scenen utgjør, slik det også fortelles om at jobben som bonde handler om å være en del av naturen. «Vi er alle jord!» ropes det på et tidspunkt.

Jeg blir forundret av historienes bredde. Vi får høre om empati og ekteskapsproblemer, om odelsskam og ensomhet og om tilstedeværelsen gårdsdriften tvinger frem.

Den moderne bonden

En scene som skinner sterkt er når tre gutter snakker ivrig i kor om årets beste dag i kornbondetiltværelsen: når kornet er tresket og tatt inn. De forteller om en mykhet som da legges over alt, og om samhørigheten som oppstår. Samhørighet blir et nøkkelord for hvorfor stykket klarer å berøre, for samhørigheten mellom skuespillere, scenografi og lysdesign fremhever samhørigheten mellom bondene. Fellesskap, og mangel på det, formidles på ulike måter og gir et nyansert bilde av den moderne bonden.

Stykket er best når skuespillerne gis rom

FRA: OSLO FRINGE

FOTO: ANDRÉ NESHEIM

til å virkelig være i historiene de formidler, og innimellom savner jeg en enda større vilje til å bli i det ubehagelige. De inderlige og alvorlige monologene avløses som regel av en form for *comic relief*, som noen ganger funker, men andre ganger føles malplassert.

Gjennom spennende lys- og lyddesign blir det sjelden kjedelig, og monologene blir ikke for lange, tvert imot. Noen overspilte og overivrige scener til tross sitter jeg igjen med et inntrykk preget av respekt. For bønder og skuespillere, og for livet som tross alt kan leves på så mange forskjellige måter, med og uten tilstedeværelse.

Laura Vaagland
anmeldelser@universitas.no

Latterlig naughty!

Smart og sjarmerende burlesque stråler i *Naughty Cabaret*, og savnes når den settes på pause til fordel for de plattere innslagene.

Naughty Cabaret

Hvor: Centralteatret
Når: Lørdag 12. september

Scenen på Centralteatret minner ved første øyekast om utestedet London rett før stenetid. To kvinner danser energisk på et ellers tomt gulv. Vi er absolutt på overtid. Forestillingen er mer enn én time forsinket etter en brannalarm tidligere på dagen. Heldigvis skal det vise seg å være den eneste koblingen forestillingen har til det snart tomme utestedet.

Fersk feminisme

For selv om stykkets eneste rekvisitt er blållila lys og låta «Sexyback» på full styrke, fyller skuespillerne scenen med sprakende energi og leken tilstedeværelse fra første stund.

Kabaret er en fri scenekunstform som bygger på ulike numre av musikk, teater, standup og burlesk. Sistnevnte handler opprinnelig om å vende på sosiale normer med et satirisk blikk. Med dette i mente, forventer jeg at de evner å utnytte friheten sjangeren gir, uten å holde seg til det åpenbare. For helt ærlig er jeg lei av å

se feministiske verker som slår inn åpne dører og ikke er tilpassa 2026.

På scenen står våre to kabaretartister iført antrekk som gir assosiasjoner til både gamle kostymedramaer og revyfest. «Naughty» er kabaretens vert, energisk spilt av Anna Marie Simonsen. Hun er i selskap av sin høyre hånd «Nice», spilt av Marie Kallevik Straume. Sammen skal de lose oss gjennom fem innslag, enkelte de selv spiller i og ellers gjesteopptredener.

Mer burlesque, takk!

Det er under gjesteopptredenene at det synker litt sammen. Enkelte av opptredenene føles malplasserte. Man savner kabaretartistenes tydelige stemme. Komiker Hani Husseins standup blekner satt opp mot Kalleviks gripende burlesk. Også Simonsen briljerer i en velkoreografert striptease, som i burleskstil har tonevis med sjarm og humor. Når nummeret er ferdig og lysene slås på, blir hun stående igjen avkledd og plutselig sjenert.

Idet jeg frykter at forestillingens selvtillit skal sive ut av rommet, griper teknikeren inn. Hun er kun iført walkietalkie og nøkkel-

FOTO: TORA TURØY

kort om halsen. Salen bryter sammen i latter. Grensene for hva vi tåler å se på en scene, sprenges når teknikeren gjen-tatte ganger bøyer seg over og bretter ut steder der scenelyset aldri skinner.

Et glitrende farvel

Innslaget «Kvinnestemmer» er et foredrag om det kvinnelige forlaget som kun gir ut kvinnelig litteratur av kvinnelige forfattere. På en nøktern måte harselerer foredragsholderne med hvordan en egen kvinnekategori iblant sidestiller kvinner, heller enn å gi dem sin rettmessige plass i kulturen vår. Innslaget er morsomt og spisst i sin kritikk, men drar litt langt ut. Publikum savner vertene, som når de entrer scenen for siste gang er iført store glit-terkjoler, men kun for å gi en siste takk for i kveld.

Forestillingen var vel verdt ventetiden, og den skriver seg inn som noe av det morsommere jeg har sett. *Naughty Cabaret* avslutter brått. Mitt eneste ønske hadde vært å få se litt mer av kabaretartistene selv.

Marie Charlotte Haugen
anmeldelser@universitas.no

Ukas advarsel

Hvem: Single Hva: Ikke ha ambisiøse første dater
Hvorfor: Det tillegger et unødvendig stressmoment

Kulturkalender uke 38 & 39

18-20/9 Masahat Festival 2026

Foreningen Masahat har som formål å formidle kunst, kultur, historier og kunnskap fra Midtøsten og Nord-Afrika. Dette utspiller seg som en årlig festival med ulike arrangementer rundt om i byen. Det er særlig billedkunst og musikk som står i fokus. Det kommende DJ-settet på Kunsternes hus virker å være fylt med rytme og kjærlighet. Kvelden avsluttes med DumTak Dance Party, kjent for å bringe arabiske bangere på banen. Ellers spenner programmet bredt. På lørdagen skal eksempelvis historiker og LO-mann Jonas Bals holde foredrag om innvandrernes betydning for den norske arbeiderbevegelsen.

Hva: Festival for arabisk kunst og kultur
Hvor: Oslo

21/9 TAKE CARE & GAYS AGAINST GUNS

I forbindelse med landets eneste skieve filmfestival blir det både norgespremiere på én film, og europapremiere på den andre, under dette arrangementet. Regissørene bak «Er du trygg?» og «Gays against guns», hvor sistnevnte er fra et amerikansk perspektiv, tar begge for seg hvordan vitner og ofre etter terrorhandlinger sitter igjen med spor. Det blir episoder i livet som fører enkelte til alternative former for aktivisme og protester. Disse bevegelsene tar ulike retninger innenfor ulike kulturer. Hvordan dette arter seg blir utgangspunkt for samtale i etterkant av filmvisningene.

Hva: Filmvisning og samtale
Hvor: Cinemateket i Oslo

24/9 Elvelangs 2026

Som barn var denne kvelden magisk, nesten litt skummel: Capoeira-dansende menn som hopper ut av busken og merkelige lysshow. Frykten for å brenne seg var også stor. I voksen alder har Elvelangs blitt noe mer gotisk. En gyllen anledning til å på trendy vis koble seg rituelt til høstjevndøgnet. Greit, så dukker det opp noen gjøglere her og der. Glem nå det. Tenn deg en fakkell, gå elva på langs og reflekter over den mørke tiden du har i vente.

Hva: Arrangement av Oslo kommune
Hvor: Langs Akerselva (8 km)

Fysisk karrieredag

I ukas avis kan vi lese om karrieredagen for fysikkstudenter. Ad Notam-redaksjonen dro ut for å undersøke hvilke karrierer fysikerne egentlig sikter mot.

På Blindern møter redaksjonen den engasjerte fysikkstudenten Oliver Fonnes, som står foran en bod fra Equinor.

–Jeg har alltid hatt lyst til å jobbe med noe som virkelig gjør en forskjell, forteller han stolt.

–Hva da?

– Aksjekursen, såklart.

–Men hva med klimaet?

–Jeg er fysiker, jeg har regnet på det, det går kun utover landene lenger nede på kartet uansett.

Kongsberggruppens stand består av to menn og en dronesimulator redaksjonen får prøve ut. Kontrollene er som en varm kniv gjennom lunkent smør. Mens vi flyr dronen benytter redaksjonen sjansen til å intervju Tor Pedo.

– Hva er det Kongsberg kan tilby nyutdannede?

– Nei, altså... Vi lager hovedsakelig ting som sprenger og sånn.

– Det høstes ikke så hyggelig ut?

– Også er det jævlig god lønn, da.

– Har dere behov for journalister?

I mens vi snakker, mister jeg kontroll på dronen. Den treffer et hus ved en strandkant.

–Ser du der, ja! Du har tefen på dette. Helt clean kills, jeg tror de døde momentant.

– Hva mener du? Det er vel en simu-

– Hysj, nå får vi killcam.

På vei ut får studentene utdelt en brosjyre om aktuelle stillinger, journalisten tar to. Bare sånn i tilfelle det skulle trengs noen i kommunikasjonsavdelingen.

Frihetsfall

Ukas studentvin

SUR SURØL: En svært innbydende rødfarge og appellerende etikett. Det lukter modne kirsebær og bringebær. Denne portugisiske rødvinen selger seg godt inn til panelet i løpet av dens første sekunder i glassene våre. Første slurk er sur, men vi liker det? Det smaker litt som surøl, og pipler på tungen. Men problemet er vel kanskje det at man vil drikke surøl i moderate mengder, og denne smaken på en vin blir rett og slett for mye av det gode. Den sure bringebær- og kirsebærsmaken blir fort kvalmende. Rødvinen er ikke noe særlig saftig, den er heller ganske tørr. I små slurker er den fordøyelig, men er det virkelig slik den er ment å drikkes? Vi har på en måte lyst til å like den, lyst til å forstå hva produsenten har forsøkt å gjøre - men vi tror ikke de helt vet det selv. *Vin vurderingen skjer i samråd med redaksjonen i Universitas.*

Lero-Lero

Pris: 149,90 kroner

Land: Portugal

Alkohol: 11,00 prosent

Gyri Høiset,
vinanmelder i Universitas

Vi spør

av Charlotte Kirk

De ti Oslo-bud, en guide for deg som bor i Oslo

For en oslostudent er det kritisk å vite hvilke regler man skal følge. Her har vi laget en liste slik at du slipper å være totalt nørd. Dette er viktig informasjon for alle som har lyst til å overleve studietiden i verdens minste land.

1. Ikke vink inn bussen, det er bare kleint.

Bussvinking blir sett på som sosialt selvmord i hovedstaden

2. All roads lead to Cafe Sara.

Usikker på hvor kvelden fører? Fortvil ikke! Uansett hvilke valg du tar, så ender du med 99 prosent garanti opp på Cafe Sara ved kveldens ende.

3. Leger anbefaler et minimums-inntak av 5 pils daglig for studenter.

Helsedirektoratets fem om dagen handler faktisk om pils.

4. Telefonsamtaler på kollektivtransport er straffbart med opptil fem uker sosial utestenging.

IKKE. GIDD. Å. SNAKK. I. TELEFONEN PÅ. BUSSEN.

5. Makrell i tomat på nista er frem-

deles cringe.

Ja, makrell i tomat er digg. Men hele klasserommet stinker fis i 14 dager etterpå.

6. Bærumbitches og løkkabaddies er begge mystiske skikkelser som kun kommer ut offentlig etter 23.00 på en fredags kveld.

Hvis du har flaks så kan du se dem på vei hjem klokken 05.47 lørdag morgen også!

7. Vektore på utesteder er faktisk gestapo og spesialstyrke i ett, derfor kan de gjøre hva de vil.

Ærlig, bare la de holde på.

8. Frustrerte frognerfruer-pan-demien spres fremdeles hyppig i hovedstaden. Dersom du ser dem, hold god avstand og hva enn du gjør, IKKE få øyekontakt.

Disse er Oslo sine Karens og

skremmer selv den mest stødige servicemedarbeideren på Kiwi Storgata

9. KONGEN ER IKKE DØD DET ER PROPAGANDA.

Ref Rigmor (69) sitt innlegg på Facebook. Mange har en sterk mening om at Kong Harald V ikke er død, og at pressen sprer usakelig propaganda. Dette gir så mye mening! En 89 år gammel mann tross alt er veldig lett å gjemme bort!

10. Du må være tilhenger av vår største religion, nemlig hvite jenter som griner på Karpe World.

Early Bird billettene til Karpe sine siste konserter droppet 15. september klokken 13.00. Billettene til Oslo Spektrum er allerede long gone. Hvis ikke dette er religion, så vet faen ikke jeg.

KVISS-KIRIAN

1. Hva heter den nye ministeren for forskning og høyere utdanning?
2. Hvem er leder for Socialdemokraterna, som pr. 16. september ligger an til å bli Sveriges nye statsminister?
3. Hva slags nytt produkt lanserte Apple 9. september?
4. Hvem står bak instagram-kontoen «utlending.memes»?
5. Hvilken Michelin-restaurant på Dælenenga stenger dørene i desember?
6. Til hvilken organisasjon gir Karpe prispengene fra Fritt Ords Honnør?
7. Oasis har bekreftet en ny turné i 2027, men hva heter debutalbumet deres, som da ble det raskest selgende debutalbumet i britisk historie?
8. Den rekorden er senere blitt slått, men hvilket album har den nå?
9. I hvilket land var Imelda Marcos første-dame fra 1965 til 1986?
10. Hva kalles læren om flaggenes opprinnelse, form, symbolbruk og anvendelsesområder?
11. Hva er det eneste landet i verden uten rødt, hvitt eller blått i flagget sitt?
12. Ranger disse typene elektromagnetisk

stråling i stigende rekkefølge fra lengst til kortest bølgelengde. Synlig lys, infrarødt, gammastråler, radio, ultraviolet, røntgen og mikrobølger.

13. En flokk med kråker heter «a murder» på engelsk, men hva er det engelske ordet for en flokk med ravner?
14. I hvilket år ble Den norske kirke formelt skilt fra staten?
15. Hvem er preses i Den norske kirke?
16. Hvilken roman av Knut Hamsun handler om møllersønnen Johannes som forelsker seg i en «rikmansdatter»?
17. Hvilken statsviter og filosof introduserte begrepet «ondskapens banalitet» i boken «Eichmann i Jerusalem» fra 1963?
18. Hvilken norsk filosof er blant annet kjent for å grunnlegge dypøkologien?
19. Hvilket år er det snakk om? Hewlett-Packard presenterer sin første personlige datamaskin, Zimbabwe anerkjennes som egen republikk, Pizza Grandiosa blir lansert, ABBA gir ut albumet Super Trouper, John Arne Riise blir født og Maria Quisling dør.
20. Hva forbinder disse? Laurence Olivier; David Rintoul; Colin Firth; Matthew Macfadyen.

1. Ellen Fuglesnes. 2. Magdalena Andersson. 3. iPhone Duo. 4. Apple's første brettbare telefon. 5. Hot Shop. 6. Filastinyat. De jobber for kvinnelige journalister og finansiere i Gaza og Vestbredden. 7. Definitely Maybe. 8. Whatever People Say I Am, That's What I'm Not. 9. Arctic Monkeys. 10. Vexillologi. 11. Jamaica. 12. Radio, mikrobølger, infrarødt, synlig lys, ultraviolet, røntgen og gammastråling. 13. An unkindness. 14. 2017. 15. Olav Fykse Tveit. 16. Victoria. 17. etter vedtak i Stortinget i 2012. 18. Arne Næss. 19. 1980. 20. Skuespillere som har spilt Mr. Darcy i forskjellige adaptasjoner av Pride and Prejudice.

SVAR/DOM

0-4. Exphil på Bali: Du kombinerer chille studier med sol og klamydia, og tar livet med ro. Det vises.

5-9. AST1010 – Astronomi: Du er smart nok til å utnytte systemet som gratispassasjer, men dessverre stopper det der.

10-14. Juss: Dette var bra, men det rakk ikke helt til topps ... Syt litt på Jodel.

15-20. Honours: WOW! Du er sååå flink!!! Gratulerer! Men så er det kanskje ikke så rart, siden du har egen seksjon i biblioteket?

av Kirian Helgeby,
kvissmaster i Universitas

Tegneserie

av Anders Nyeggen

Ny utdanningsminister... igjen?!

